

CULTURA CREȘTINĂ

REVISTĂ LUNARĂ

Anul XIII.

Iulie—August 1924

SUMARUL:

ACTUALITĂȚI: Dr. IOAN COLTOR: Darul Romei.

PAGINI DE APOLOGETICĂ: Iosif Sângeorgean. Invățătura sfântului Părintelui nostru Ioan Gură de Aur în materia celor patru puncte dogmatice și a divorțului.

— † Episcop Alexandru. Tot din lumea paserilor.

INSEMNĂRI: Tellus. „Șocoteți cu uniți” 1091

RUBRICA HOMILETICĂ: Dr. G. F. Predică pe Duminica a VI-a după Rusalii. — Dr. G. F. Predică pe Duminica a VII-a după Rusalii. — I. C.: Predică pentru sărbătoarea „Schimbarea la față”. — I. B.: Predică de Duminica a 10 după sf. Rusalii. — Prof. Iuliu Maior: Predică pentru sărbătoarea Adormirii Preasfintei Doamnei noastre, Născătoare de Dumnezeu.

Spect. Domn.

Alexandru Lapadat
prof. univ.

Cluj.

număr: 24 Lei.

Anul XIII.

Iulie—August.

Nr. 7—8.

Cultura Creștină

apare lunar.

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . . . 100 lei.
Pe șase luni . . . . . 50 lei.

Redacția și Administrația
Blaj (Transilvania).

Comitetul de editură și redacție.

Dr. Ioan Bălan, Dr. George Bob, Ioan Boroș, Dr. Nicolae Brînzeu, Dr. Alexandru Ciplea, Dr. Ioan Coltor, Dr. Elie Dăianu, Dr. Ioan Ferenc, Dr. Anton Gabor, Dr. Ioan Georgescu, Dr. Victor Macaveiu, Dr. Tit Malaiu, Dr. Dumitru Manu, Dr. Ioan Marianescu, Dr. Gheorghe Miculaș, Dr. Alexandru Nicolescu, Dr. Zenovie Păclișanu, Dr. Grigorie Pop, Septimiu Popa, Dr. Iacob Radu, Ștefan Roșianu, Dr. Ioan Sâmpăleanu, Dr. Augustin Tatar.

CULTURA CREȘTINĂ

revistă lunară

Redacția și Admini-
strația:
Blaj (Transilvania).

Abonamentul:
Pe an . . . 100 lei.
Pe șase luni. 50 lei.

Redactor responsabil:
Dr. Victor Macaveiu
BLAJ.

Actualități.

Darul Romei.

În cadrul unor serbători pioase va avea loc la Cluj de Schimbarea la față luarea în primire din partea Blajului a Bisericii Minorităților Conventuali și a imobilelor aparținătoare. Este princiară donațiune a Pontificelui Roman, făcută bisericii unite și prin ea culturii și vieții sufletului românesc.

Acest dar papal a umplut de mângâere pe toți credincioșii bisericii noastre. Un sentiment de apreciere și de recunoștință sinceră și demnă s'a simțit vibrând în toate sufletele românești, în cele nepreocupate și fără prejudecăți. Darul Romei face să strălucească din nou în lumina sa adevărată caracterul legăturilor noastre cu latinitatea occidentală, legături de dragoste și de prietenie, cari împreună de peste două sute de ani creștinismul și romanitatea noastră cu credința și elanul latin al Apusului.

De peste două sute de ani noi am beneficiat în continuu de toate atențiile Romei papale. Pe vremea când nimeni nu se gândia la noi, când nimeni dintre noi nu era în stare să atragă atenția altora, când pâcla deasă a lipsei de cultură și de civilizație apăsa peste toate hotarele românești, pe vremea aceea, când se plămădia, frământându-se necăjit și îndurerat, tot sufletul românesc, când prețul sângelui nostru — stropit pe întinderile tuturor câmpiilor de bătae ale altora înroșind toate zidurile fortărețelor apărate de vrednicia, de trupurile, de cadavrele noastre pentru atotputernicii stăpâni ai celui mai disprețuit neam dintre neamurile dela picioarele

Habsburgilor — când prețul sângelui nostru nu era răsplătit decât cu înmulțirea disprețului și a batjocurii, de pe atunci o singură mare putere, cea mai mare putere morală din lume a cercat să se apropie de inima noastră cu iubire, cu devotament și cu desinteres.

Roma nu a cerut dela noi nimic niciodată, nici o singură dată. Ce putea și cere dela un neam de iobagi călcați în picioare, legați în lanțuri? Roma papală, venind în numele lui Hristos, trecând peste calculele diplomatice ale Burgului, lua contactul direct cu sufetele românești, nu ca să ne smulgă, în numele evangheliei, în numele crucii, bogățiile pe cari nu le aveam, cum făcea Bizanțul cu frații de peste Carpați, cari mai aveau câte ceva; Roma papală venia să ne aducă aminte că suntem latini, că suntem romani, că suntem români. Prin școlile ei, prin învățații, pe cari de atunci am început și noi să-i avem, și pe cari ea ni i-a luat din colibi de robi, ca să ni-i crească apostoli umblați prin bibliotecile Vaticanului, prin arhivele lui, grăitoare de gloriile trecutului nostru, Roma papală a scris întâia strofă din imnul nostru național, întâiele cuvinte din „Deșteaptă-te Române!”

De peste două sute de ani trăește această poveste minunată, sfidând toate apucăturile, toate sofismele, toată ura și întreg păinginișul de minciuni și de falșitate neromânească, țesut în jurul Unirii noastre cu Roma. De peste două sute de ani glasurile de argint ale celor dintâi învățaței români ieșiți din școlile *iezuiților* dela *Propaganda* palpită melodioase, fierbinți în fiecare slovă de istorie românească, în fiecare îndemn de avânt patriotic, de mândrie națională. Școala lor a fost școala de trezire a unui popor, iar nenunțările lor ucenici au fost și rămân până astăzi una dintre cele mai curate mărgăritare ale națiunii.

Roma de atunci, Roma lor este Roma de astăzi, Roma noastră este Roma de totdeauna: Aeterna Urbs.

Darul dela Cluj este cea mai proaspătă dovadă, nu însă și cea din urmă dovadă a atitudinii Sfântului Scaun față de noi, este cel mai nou inel din lanțul de aur al binefacerilor, cari ne-au ajutat să răzbim în idealurile noastre, cari ne vor ajuta să imprimăm pecetea latinătății și a creștinismului nostru statornică, neperitoare dela Tisa la Mare.

DR. I. COLTOR.

Pagini de Apologetică.

Învățătura sfântului Părintelui nostru Ioan Gură de Aur

în materia celor patru puncte dogmatice¹⁾ și a divorțului.

Grație oamenilor de inimă a intrat deja în opinia publică părerea, că între cele două Biserici dreptcredincioase — răsăriteană și apuseană — nu este diferență în credință. Așa că deja bărbați competenți, cu toată vrednicia cuvenită afirmă înaintea publicului serios, că scisiunea provenită între Biserici în urma slăbiciunilor omenești, nu are baze reale în credință, precum se pretinde²⁾.

Se poate adauge, pentru mai buna specificare, că aieuea, între credința celor două Biserici nu este nimica diferență și amândouă păstrează adevărul întreg, pentru aceea cu drept cuvânt se pot numi amândouă dreptcredincioase, ortodoxe. Nu este diferență între credința Bisericilor, — izvoarele cărei credințe sunt Sfintele Scripturi și Tradițiunea, depusă în învățăturile apostolești și ale sfinților Părinți. Că ce profesează cutareva teolog ortodox răsăritean, îmbibat cu idei protestante pe la universitățile din Germania ori Anglia, în manualele sale în materie de credință, aceea nu are nici o importanță, căci izvorul credinței și depozitul ei nu este manualul lui, ci învățătura Sfinților Părinți în legătură cu sfintele Scripturi și dogmele statorite și definite în săboarele ecumenice.

Călăuziți de aceasta considerație credința ortodoxă o putem cunoaște din învățătura sfinților Părinți, între cari cel mai bogat este doctorul Preasfintei Eucharistii, învățătorul cu rostul de aur, sfântul Ioan, patriarhul Constantinopolului, în veacul al 4-lea și la începutul celui de al 5-lea veac. Acest

¹⁾ Cele patru puncte dogmatice, cari afirmative nu le crede Biserica Răsăritului și cari le-a primit Biserica românească unită cu ocaziunea unirii sale cu Biserica Romei, precum se află în Decretul episcopului Teofil, datat la 21 Martie 1697 în Alba-Iulia (Nilles, Symbolae, I., 169—170). — Aceste puncte altcum au fost primite de Biserica Răsăritului la Conciliul din Florența.

²⁾ Onisifor Ghibu: Catolicismul unguresc, Cluj, 1924, pag. 10 și'n alte locuri.

sfânt Părinte este cel mai mare orator al Bisericii răsăritene și prin scrierile sale întrece pe toți Părinții acelei Biserici, iar dintre Părinții Bisericii apusene numai sfântul Augustin se poate pune alături de el. În vorbirile lui este conținut, căci apucăturilor oratorice nu le-a dat mare importanță. *Nici un Părinte al Bisericii nu a explicat așa temeinic și practic textele sfinte, cași dânsul*¹⁾. Despre activitatea lui sfântă și bogată ne putem face idee, dacă socotim că scrierile sale ajunse la noi, în colecția Părinților greci alui Migne, se cuprind în 18 volume mari în folio.

În următoarele, să încercăm a reda învățătura acestui sfânt Părinte în materia credinței celor patru puncte dogmatice: 1. primatul s. Petru (a cărui consecință istorico-dogmatică, confirmată prin săboarele ecumenice recunoscute și ținute de Biserica Răsăritului, este primatul episcopului din Roma), 2. locul curățitor, 3. pâinea azimă la s. Liturghie și 4. purcederea Spiritului sfânt și dela Fiul, persoana a două dumnezească.

Apoi să vedem învățătura acestui sfânt Părinte despre divorț, neadmis de Biserica apuseană; care după practica prezentă a Bisericii răsăritene în legătură dogmatică cu scaunul patriarhal din Constantinopol, se admite — dar care practică este contrară învățăturai dogmatice a acelei Biserici.

I.

Întâiul punct dogmatic de diferență, precum se zice, este primatul, întâietatea jurisdicțională a sfântului Apostol Petru, și în consecință a episcopului Romei, Papa, Patriarhul Apusului²⁾.

Învățătura Bisericii despre primatul s. Petru și al patriarhului Romei celei vechi are la bază s. Evanghelie a Domnului Nostru Isus Hristos și în special Cap. 16 vers. 18—20 din Evanghelia după Mateiu și Cap. 21 vers. 17—19 din Evanghelia după Ioan.

Să vedem deci cum tălmăcește s. Părintele nostru Ioan Gură de Aur aceste locuri ale Evangheliei.

Locul din Evanghelia lui Mateiu se tălmăcește în Homilia 54 (după alții 55)³⁾, care se începe cu explicarea versului 13

¹⁾ G. Rauschen: Grundriss der Patrologie 5, pag. 144.

²⁾ Toate textele din Sfintele Scripturi sunt redată după Biblia, ediția Sfântului Sinod, București 1914. La locurile, unde Biblia Sfântului Sinod diferă de Septuaginta, se dă și textul grecesc și al vulgatei.

³⁾ Migne, Patrologia Graeca, vol. 58, col. 531—540.

din Cap. 16, unde se zice că ieșind Isus în părțile Cesareei lui Filip, a întrebat pe învățăceii săi că ce zic oamenii despre dânsul, că cine este? După răspunsul lor că unii zic că este Ioan Botezătorul, alții că Ilie, iar alții că Ieremia ori unul din profeți, îi întreabă Hristos pe învățăceii săi că ce zic ei despre dânsul. Iată partea din homilie:

„Dar voi cine-mi ziceți că sunt?” (v. 15). Adecă, voi cari pururea sunteți cu mine și ați văzut minunile făcute de cătră mine și cari chiar și voi prin mine ați făcut multe lucruri minunate. Ce zice gura apostolilor, Petru? Totdeauna înfocat, corifeul corului apostolesc, deși toți au fost întrebați, singur răspunde. Când despre părerea oamenilor a întrebat Hristos, cu toții au răspuns: când însă au fost întrebați despre a lor părere, pășește înainte Petru și înaintea lor răspunde: 16. „Tu ești Hristos, Fiul lui Dumnezeu celui viu”. Și ce a zis Hristos? 17. „Fericit ești Simone Var-Iona, că trup și sânge nu ți-a descoperit ție”. Deci dară dacă Petru nu ar fi mărturisit așa adevărat, că este dela Tatăl născut, nu ar fi fost acest lucru din descoperire dumnezească, dacă ar fi socotit așa precum mulțimea și nu ar fi fost vrednic de această fericire. Căci deja și înainte de aceasta au zis cei ce au fost în naie după vifor „Cu adevărat Fiul lui Dumnezeu ești” (Mat. 13, 33), și totuș nu sunt numiți fericiți, deși cu adevărat au zis. Nu au mărturisit pe Fiul așa precum Petru; au socotit că este un Fiu din cei mulți, mai mare decât aceia, dar nu chiar din substanța Tatălui.”¹⁾

Apoi se dovedește consubstanțialitatea Fiului cu Tatăl, după care se tâlmăcesc versetele 18—20, dupăcum urmează: 18. „Și eu zic ție, că tu ești Petru, și pe această piatră voi zidi Biserica mea”, adecă pe credința mărturisirii. De aici declară că mulți vor crede și așa arată înțălesul, și îl constituie pe dânsul de păstor. „Și porțile iadului nu o vor birui pe dânsa”. Și deci dacă în contra ei nu vor birui, cu atât mai puțin în contra mea. Așadară nu te turbura când vei auzi că am fost vândut și răstignit. După aceasta altă cinste zice: 19 „Și-ți voi da ție cheile împărăției cerurilor”. Ce înseamnă aceasta „Și-ți voi da”? Precum a dat ție Tatăl ca să mă cunoști, așa și eu — îți voi da. Și nu a zis, voi ruga pe Tatăl, deși ar fi fost mare dovada puterii și măreția

¹⁾ Col. 533.

darului ce nu se poate spune; ci „Și-ți voi da”. Intreb, ce vei da? „*Cheile împărăției cerurilor, și ori ce vei lega pe pământ, va fi legat în ceruri, și orice vei deslega pe pământ, va fi deslegat în ceruri*”. Cum deci nu ar fi de dreptul lui, să dea șezut la dreapta și la stânga, carele a zis „Și-ți voi da”? Vedeți dară, cum ridică pe Petru la o părere superioară despre sine și se arată lui și prin aceste două promisiuni se arată a fi Fiul lui Dumnezeu? Căci ce sunt ale unui Dumnezeu, dacă nu a deslega păcatele, a face stabilă Biserica în învălmășala așa mare a valurilor, *pe pescarul față de toate atacurile lumii a-l face mai tare decât stânca* — aceste toate le promite că i-le va da: precum a zis odinioară Tatăl către Ieremia, că l-a pus pe dânsul asemenea stâlpului de fier și păretelui (Ier. 1, 18); dar pe el numai pentru un popor, iar *pe acesta pentru întreg rotogolul pământului*. Bucuros aș întreba dela aceia, cari voiesc a micșora cinstea Fiului²⁾, cari sunt mai mari daruri date lui Petru, cele ale Tatălui ori cele ale Fiului, Căci Tatăl a dat lui Petru descoperirea Fiului; *Fiul însă a încredințat lui vestirea pentru întreaga lume a cunoașterii atât a Tatălui cât și a lui și a dat omului muritor toată puterea din cer, când i-a predat cheile lui, care a întins Biserica peste întreg pământul și l-a arătat a fi mai puternic decât cerurile: căci zice „Cerul și pământul vor trece, iar cuvintele mele nu vor trece”*. (Mat. 24, 35).

În homilia 88 în Ioan³⁾ se talmăcește Cap. 21 dela vers. 15 din Evanghelia după Ioan, unde Hristos după mărta înviere a sa împlinește promisiunea și aievea predă lui Petru puterea supremă în Biserica sa.

„*A zis Isus lui Simon Petru: Simone al lui Iona, mă iubești mai mult decât aceștia? Zis-a lui: așa Doamne, tu știi că te iubesc. Zis-a lui: paște oile mele*”⁴⁾ Și pentru ce îl întreabă despre aceste, lăsând la o parte pe ceilalți? *A fost cel dintâiu între apostoli, gura învățăceilor, și cap al lor: pentru aceea a venit înaintea altora Pavel ca să-l vadă pe el. Arătând totodată că de acum trebuie să fie credincios, uitând*

²⁾ În această homilie propriamente se restoarnă greșelile anomaiilor și arianilor cu privire la persoana Fiului, nu se argumentează pentru primatul s. Petru, căci acesta pe atunci nu era tras la îndoială de nimenea.

³⁾ Migne, Patrologia Graeca, vol. 59, col. 477—482.

⁴⁾ v. 15 »paște mieluşei mele«, v. 16. »păstorește oile mele«, v. 17. »paște oile mele«.

lăpădarea lui, *i-a încredințat conducerea fraților*; și nu pomește nici nu-l mustră pentru lăpădarea sa. Căci zice: *Dacă mă iubești, tea asupra ta conducerea fraților, și iubirea aceea fierbinte ce mi-ai arătat-o totdeauna și care te încălzește, acum arată-o, și sufletul acela care ai zis că-l vei da pentru mine, dă-l pentru oile mele*".

Tălmăcește apoi v. 18 și 19, arătând iubirea cea mare a lui Petru și prezicerea morții sale, care este mărirea lui Dumnezeu; la cuvintele v. 19 „*Și acestea grăind i-a zis lui: urmează mie*” spune s. Părinte Ioan Gură de Aur:

„Prin aceste arată grija și iubirea cea mare față de el. Dacă cineva va zice, pentru ce a primit Iacob scaunul Ierusalimului? voi răspunde, *Petru a fost făcut învățător (doctor) nu acestui scaun, ci al întregii lumi*”.

Că primatul lui Petru se continuă și încă în episcopul Romei, care îi este urmaș legitim, cu un glas o profesează Biserica eroică a veacurilor întâi ale creștinismului și în special săboarele cele șapte ale Bisericii universale, primite și ținute și de Biserica Răsăritului.

II.

Al doilea punct este credința într'un stadiu de mijloc între locașul fericiților și al celor perduți pentru vecie, locul așa numit curățitor, unde sufletele trecute la veșnicie — cari n'au satisfăcut pentru păcatele iertate în ce privește vina și pedeapsa veșnică, trebuie să sufere pentru acele pedepse și apoi așa să între acolo, „unde nu poate intra nimica spurcat”.

S. Părintele nostru Ioan Gură de Aur în Homilia 31 despre moarte vorbește despre unii adormiți în credință, căroro le putem ajuta cu rugăciuni și milă și apoi despre alții adormiți în păcate la cari nu folosește nici un ajutor din partea celor vii, pentru că sunt osândiți. Homilia¹⁾ este vorbire pentru consolarea celor rămași în viață în urma mortului și zicând că nu este lucru creștinesc a plânge fără socoteală după cei morți, spune:

„*Trebuie ajutați, întru cât se poate, nu cu lacrimi, ci cu rugăciuni și cereri, cu milă și cu jertfe. Căci nu înzădar s'a socotit aceasta; nici nu fără rost se roagă cu glas mare cel ce stă la altar când se aduc înfricoșatele taine, „pentru toți*

¹⁾ Migne, Patrologia Graeca, vol. 63, col. 801 812.

*cei adormiți întru Hristos*¹⁾ și pentru cei ce aduc aceste sfinte daruri; ci din rânduiala Spiritului sfânt se fac aceste“. Și apoi mai târziu zice: „*Pentru că nu este rău a muri, ci a muri în păcate*“²⁾.

După aceste vorbește despre moartea celui pocăit și adecă drept, a cărui moarte este fericire căci îndată întră întru împărăția cerurilor, și că mai fericită este moartea dreptului decât vieața păcătosului. Și apoi trece la moartea celui nepocăit. „*Să nu plângem fără socoteală pe cei ce mor, ci pe aceia cari mor în păcate*: aceștia vrednici sunt de vaiete, de plâns și de lacrimi. *Te întreb, ce nădejde este pentru acela care a mers cu păcate acolo unde nu se pot lăpăda păcatele?* Până când erau aici, a fost mare nădejde că se vor pocăi și vor fi mai buni: după ce însă au trecut în iad, unde nu mai folosește nimica pocăința [„*Și în iad cine se va mărturisi ție*“ (Ps. 6, 6.) zice] cum nu trebuie să-i jelești? Să-i plângem deci pe aceia, ce au trecut în acest mod din viață, nu opresc: să-i plângem, dar nu cu pompa obișnuită: nu cu flori, nu desvăbind brațele, nici sgârâind fața cu unghiile, ci smerit vărșând puține lacrimi. *Și aceasta ne ajunge*“³⁾

III.

Al treilea punct este, că pâinea nedospită (azima) este materia îndestulitoare a jertfei liturgice, ceace Biserica răsăriteană neunită de azi nu vrea să recunoască⁴⁾. Divergința pe această temă provine din explicarea diferită a locurilor evanghelice despre ziua cinei celei de taină, așa că unii bazați pe s. Ioan evanghelistul (13, 1) care zice, la aparență în contradicție cu ceilalți trei evangheliști, „*Iar mai înainte de praznicul paștelor*“, când se mânca încă pâine dospită, și în urma practicei constante a Bisericii răsăritene care folosește la jertfa liturgică pâine dospită.

¹⁾ ce poate însemna, dacă nu »cei pocăiți« — morți împăcați cu Dumnezeu, dacă și nu prin împărțirea tainelor, dar cel puțin cu pocăința nesacramentală.

²⁾ Col. 808.

³⁾ Col. 810., ori »atât este destul din partea noastră«, adecă pentru aceștia nu mai trebuie a se ruga, căci și așa nu le mai este de folos jertfa viilor.

⁴⁾ Fr. Egger: Euch. Dogm. spec.⁴, 794.

Despre cina cea de taină și despre Preasfânta Eucharistie vorbește s. Părintele nostru Ioan Gură de Aur în homilia 82 (83)¹⁾ în Matei și spune că cina cea de taină a fost în timpul paștelor.

„Deci mâncând ei, luând lisus pâinea... a frânt“. (Mat. 26, 26).“ Pentru ce a prăznuit această taină atunci în timpul paștelor? Ca așa din toate să înveți, că el este legiuitorul vechiului Testament, și ce sunt întru acela au fost pentru închipuirea acestora. Deci unde a fost numai închipuire, acolo a statorit adevărul.²⁾ Seara iară era semnul plinirii timpurilor și a arătat, că lucrurile în fine se apropie de sfârșit.“³⁾

IV.

Al patrulea punct este purcederea Spiritului sfânt și dela Fiul, nu numai singur dela Tatăl. Ce e drept la părinții Bisericii răsăritene este mai folosită expresiunea: „dela Tatăl prin Fiul“ *ἐκ τοῦ πατρὸς διὰ τοῦ υἱοῦ*) pe când la cei apuseni „dela Tatăl și Fiul“⁴⁾, dar și la părinții răsăriteni aflăm în mod învederat mărturisirea purcederii și dela Fiul.

Locurile clasice din s. Evanghelie, din cari se scoate învățătura Bisericii despre purcederea Spiritului sfânt și dela Fiul, sunt la Ioan Cap. 15 v. 26 și Cap. 16 v. 14. Aceste locuri le tălmăcește s. Părintele nostru Ioan Gură de Aur în homiliile 77 și 78 în Ioan.⁵⁾

„Iar când va veni Mângâitorul pe care eu voi trimitte vouă dela Tatăl, Duhul adevărului, carele dela Tatăl purcede, acela va mărturisi pentru mine“ (Io. 15, 26).... „Pre care eu voi trimitte“, Iată nu Tatăl singur, ci și Fiul trimite“.⁶⁾

„Acela pe mine mă va slăvi; că dintr'al meu va lua și va vesti vouă (Io. 16, 14)..... „Dintr'al meu va lua;“ adecă, ce am zis eu și el va zice. Când iară zice „Că nu va grăi dela sine“ (v. 13), nimic contrar, nimic al său ori al altuia ci ale mele le va grăi“..... Iară ce privește cuvintele „Dintr'al meu“ se înțalege, din acele ce le cunosc, din cunoștința mea. Pentru că una este știința și a mea și a Spiritului“..... „Toate câte are

1) Migne, Patrologia Graeca, vol. 58, col. 737—746.

2) Adecă, că cina de Paști este typul Eucharistiei.

3) Col. 738.

4) Egger, 143.

5) Migne, Patrologia Graeca, vol. 59, col. 413—426.

6) Col. 417.

Tatăl, ale mele sunt“ (v. 15). Deci pentru că sunt ale mele acele, iar *Spiritul grăiește din acele ce sunt ale Tatălui, din ale mele grăiește*“.¹⁾

V.

În materia căsătoriei sfântul Părintele nostru Ioan Gură de Aur are un ciclu de trei homilii, ținute una după alta cu intervale de puține zile. În cea dintâiu, care are mănecarea din locul 1 Cor. 7, 2 vorbește despre preacurvari, în a doua (1 Cor. 7, 39, 40) despre divorț (cartea de despărțire), iar într'a treia despre calitățile soției²⁾.

Aici dăm homilia a doua despre cartea de despărțire, în care se reoglindește clar credința Bisericii ortodoxe răsăritene despre divorț și cu care este în flagrantă contradicere practica de azi a acelei Biserici.

In acel loc:

„Femeia legată este de lege în câtă vreme trăiește bărbatul ei; iar dacă va adormi bărbatul ei, slobodă este după care va vrea să se mărite; numai întru Domnul. Iar mai fericită este de va rămânea așa, după sfatul meu; că mi-se pare, că și eu am Duhul lui Dumnezeu“. (1 Cor. 7, 39, 40).

„1. În zilele trecute fericitul Pavel ne-a arătat legea sa despre căsătorie și drepturile căsătoriților, scriind și zicând Corintenilor acestea: *„Iar pentru care mi-ați scris; bine este omului de muiere să nu se atingă. Iar pentru curvie, fiecare să-și aibă femeia sa și fiecare femeie să-și aibă bărbatul său“* (1 Cor. 7, 1, 2). Pentru aceea și noi toată vorbirea noastră de aici am luat-o. Tot despre acest lucru trebuie să vă vorbesc iarăș și astăzi, deoarece și însuș Pavel despre acest lucru vorbește.

Ascultați numai ce zice cu glas mare: *„Femeia legată este de lege în câtă vreme trăiește bărbatul ei; iar dacă va adormi bărbatul ei, slobodă este după care va vrea să se mărite; numai întru Domnul. Iar mai fericită este de va rămânea așa, după sfatul meu; că mi-se pare, că și eu am Duhul lui Dumnezeu“.* (1 Cor. 7, 39, 40). Să-l urmăm deci și azi pe dânsul, și să ne sfătuim despre acest lucru: pentru că urmând

¹⁾ Col. 423.

²⁾ Migne, Patrologia Graeca, vol. 51, col. 207—208.

pe Paul, printr'ânsul pe însuș Hristos îl urmăim, căci el scriind nu pe sine ci pe Hristos îl urmează. Nu este lucru neînsemnat căsătoria bine rânduită; aceloră cari nu o folosesc așa cum se cade, este prilej de nenumărate năcazuri. Precum femeia este ajutătoare, așa nu arareori este necredincioasă. Și precum este căsătoria port, așa de multe ori este cauza naufragiului: nu după natura sa, ci din vina (inima) aceloră, cari se folosesc rău de ea. Pentrucă acela, care amăsurat legilor trăiește cu ea, va afla în casa și soția sa mângâiere și ușurare după năcazurile ce le întimpină în slujba sa ori altunde; cela ce însă fără gânduri serioase și nesocotit se apucă de acest lucru, și dacă va afla liniște multă în viața sa publică, în casa sa întrând va vedea numai stânci și pietrii. Așa dară după ce nu cu lucruri neînsemnate ne vom ocupa astăzi, se cade ca să fim cu mare luare aminte și la căsătorie, amăsurat legilor lui Pavel și adecă a lui Hristos, a lucra.

Noi știm, că multora se va părea ceva nou și neașteptat ceea ce vom zice: pentru aceea nu mă voiu sili, ci mai întâiu voiu expune legea și după lege, ce se pare că sunt contrase, voiu încerca a-le deslega. Așadară carea este legea pusă nouă de Pavel? „Femeia, zice, *legată este de lege*“. Nu se poate deci despărți, până trăiește bărbatul ei, nici nu poate lua alt bărbat și nici a încerca a doua căsătorie. Să luați numai aminte, cu ce grijă se folosește de cuvinte. Nu a zis: să stea (*Συνοικεῖτω*) cu bărbatul său până acela viețuiește; ci, *Femeia legată* (*δέ δεταί*) *este de lege în câtă vreme trăiește bărbatul ei: și așa, chiar dacă îi va da carte de dimitere, chiar dacă va părăsi casa, chiar dacă se va duce la alt bărbat (femeia), legea o ține și este preacurvară*“.

Nu se permite a-o primi pe cea dimisă. Legile lumii trebuie să se plece legilor divine.

„Când așa dară bărbatul voiește a-și scoate femeia din casă și femeia voiește a-și părăsi bărbatul, să-și aducă aminte de cele zise și să socoate că Pavel este de față și îi urmărește strigând și zicând: „Femeia legată este de lege“. Precum sclavii fugari, cari au părăsit casa domnului, târesc după dâșșii catena: așa și femeia deși și-a părăsit bărbatul, legea o are ca catenă, carea se târește după ea și o acuză de preacurvie, și acuză și pe acela carele o primește (o iea) și zice: *Trăiește încă bărbatul, și acest lucru neiertat este preacurvie*. „Femeia legată este de lege în câtă vreme trăiește bărbatul ei“.

„Și tot cela ce va lua pe cea lăsată, preacurvește“. (Mat. 5, 32). Când va fi deci permis a încheia a doua căsătorie? Când? Atunci, când va fi liberată de catenă, când bărbatul ei va muri. Spunând aceste nu adauge că dacă va muri bărbatul ei, este liberă să se mărite după cine va vrea, ci „iar dacă va adormi (κοιμηθῆ) bărbatul ei“ — ca o mângâiere a văduvei — o sfătuiește să rămână credincioasă primului bărbat (memoriei), și să nu se lege cu a doua căsătorie. Nu a murit bărbatul tău, zice, ci numai a adormit. Cine nu va aștepta (trezirea) însă pe cel ce doarme? Pentru aceea a zis: „Iar dacă va adormi bărbatul ei, slobodă este după care va vrea să se mărite.“ N'a zis: să se mărite!, ca să nu se pare că face silă; nici nu oprește pe cel ce vrea să facă a doua căsătorie, nici nu sfătuiește pe cel ce nu vrea, ci citește legea, zicând: „Slobodă este după care vrea să se mărite“. Când așadară zice că este slobodă după moartea bărbatului, arată, că înainte încă viețuind bărbatul a fost sclavă; ceea carea este sclavă și sub puterea legii, și dacă va primi de o mie de ori carte de dimitere, preacurvă va fi. Servilor încă este permis să-și schimbe pe domnii săi în viață, soția însă nu poate schimba bărbații, trăind soțul ei; acest lucru ar fi preacurvie. Să nu-mi citești mie legile lumii (νόμους ἀναγνώως), cari lasă să se dea cartea de dimitere (βιβλίον ἀποστασίου) și permit divorțul. Nu după acele te va judeca Dumnezeu pe tine în ziua aceea, ci după legile statorite de el. Și legile lumești nu din obișnuință și în mod absolut lasă acest lucru: pentru că și ele pedepsesc faptul, de unde apare, că și acele greu îl pot suporta. Anume aceea, carea a dat cauză pentru dimitere, a fost scoasă afară goală și lipsită de averea sa, iar acela care a fost ocaziunea dimiterii, asemenea a fost pedepsit cu luarea averii; așadară făcând aceste nu au recomandat acel lucru.

2. Cum se poate? Și Moisi, zic, a făcut acest lucru: și el chiar pentru această cauză. Tu însă ascultă pe Hristos carele zice: „De nu va prisosi dreptatea voastră mai mult de cât a Cărturarilor și a Fariseilor, nu veți intra întru împărăția ceriurilor“. (Mat. 5, 20). Și ascultă iarăși ce zice: „Că tot cela ce-și va lăsa femeia sa, afară de cuvânt de curvie, o face pe ea să preacurvească, și cela ce va lua pe cea lăsată, preacurvește“. (Mat. 5, 32).

Pentru aceasta a venit unul născut Fiu alui Dumnezeu, pentru aceea a îmbrăcat forma servului, pentru aceea și-a vărsat sângele său prețios și a călcat moartea, a stîns păcatul și a dat harul îmbelșugat al Spiritului, ca să te conducă la rîvna și mai mare a înțelepciunii. De altmintea și Moisi nu a dat legea sa ca ceva natural, ci pentrucă a trebuit să țină seamă de slăbiciunea aceloră pentru cari a adus legi. Deoarece erau gata la omoruri și au umplut casele lor cu sângele rudeniilor și n'au cruțat nici pe ai lor, nici pe streini, ca să nu se omoare așa des femeile necredincioase, a lăsat ca acele să se dimită, ca așa un rău mai mare, adecă ușorătatea omorului să se încunjure. Abunăseamă pentrucă erau așa crunți, grăiesc profetii: „*Cei ce zidiți Sionul cu sângiuri, și Ierusalimul cu strâmbătăți*“ (Mih. 3, 10); și iarăș „*Și sângiuri se amestecă*“ (Os. 4, 2); și încă „*Măinile voastre sunt pline de sânge*“ (Is. 1, 15). Și dupăce nu numai în contra străinilor ci și în contra ai lor au fost așa crunți, arată aceasta profetul zicând: „*Și au jertfit pe fiii săi și fetete sale dracilor*“ (Ps. 105, 37). Aceia căroră nu le-a fost milă de copiii lor, abunăseamă n'au cruțat pe femeile Sale. Și așa să nu se întâmple ce este mai rău, a permis dimiterea“.

Dintru început căsătoria este indisolubilă. „Pentru aceea și Hristos la întrebarea iudeilor: „*Dar cum Moisi a poruncit să i-se dea carte de despărțire?*“ (Mat. 19, 7) arătând că a scris Moisi nu cași cum legea lui ar fi contrară legeri noue, a răspuns: „*Moisi după învățtoșarea inimii voastre a vorbit, dar din început n'a fost așa* (v. 8); *că cela ce au făcut dintâiu, bărbat și muiere i-au făcut pe ei*“ (v. 4). Dacă acel lucru ar fi bun, zicea, nu ar fi făcut un bărbat și o muiere, ci lui Adam i-ar fi făcut două muieri, ca dacă va vrea ca pe una să-o dimită, să o iea pe cealaltă; așadară prin chiar facerea omului s'a dat legea, carea eu acum o voiu scrie. Și cum este aceea? Așa, că el a ținut până în sfârșit soția carea i-a fost dată la început. *Această lege este mai veche ca cartea de despărțire, și cu atît mai veche cu cît Adam lui Moise este mai vechiu.* Și așa eu acum nu pretind a face ceva nou, nici aduc legi streine, ci numai cele mai vechi și înainte lui Moisi. Ne folosește însă să auzim și legea lui Moisi făcută în această cauză: „*De-și va lua cineva femeie — zice — și va lăcui cu ea și va fi de nu va afla har înainte lui, pentrucă a aflat întru ea lucru urît, va scrie (γραφεῖ) carte de despăr-*

fenie și o va da (δύσει) în mâinile ei“ (A doua lege 24, 1). *Vezi, nu zice, să scrieți și să dați (γραφατω, και δύτω), ci „va scrie carte de despărțenie și o va da în mâinile ei“.*¹⁾

Mare este desclinirea însă între aceste două: căci a zice să scrie carte de despărțenie și să o dea în mâinile ei, este poruncă; a zice însă „*va scrie carte de despărțenie și o va da în mâinile ei*“ este o *declarare a faptului și nu propriamente statorirea lezei. Așa dară „Dacă cineva, zice, va scoate pe soția sa și o va dimitte din casa sa: și dacă după depărțare va fi cu alt bărbat, și de o va urî pe ea și bărbatul din urmă, și va scrie ei carte de despărțenie și o va da în mâinile ei și o va trimite din casa sa: dacă va muri acel bărbat, care a luat-o șieși de soție, nu va putea întâiul bărbat, care a dimitis-o, să o readucă și să și-o iea iarăș de soție“.* (v. 2—4)²⁾.

După aceea arătând că nu laudă faptul, nici nu îl socotește de căsătorie, ci mai vârtos s'a acomodat slăbiciunii lor, dupăce zice: „*nu va putea întâiul bărbat să o iea iarăș de soție luiși*“, adauge „*dupăce s'a pângărit ea*“ (v. 4): declarând prin aceste cuvinte, că *a doua căsătorie, trăind încă întâiul bărbat, mai vârtos este pângărire (μίασμα) decât căsătorie:*

¹⁾ În Biblia Sfântului Sinod »să-i scrie... și să o dea... « este, în Vulgata »scribet... et dabit«, iar în Septuaginta γραφει... και δύσει și nu imperativ, cum e în traducerea românească a Sfântului Sinod.

²⁾ Biblia Sfântului Sinod: »v. 2. Și ea ducându-se se va putea mărita după alt bărbat, v. 3. și de o va urî pe ea și bărbatul cel mai de pe urmă, să-i scrie și acesta carte de despărțenie, și să o dea în mâinile ei și să o sloboază din casa sa; sau de va muri bărbatul cel de pe urmă, care o-a luat pe ea femeie, v. 4. bărbatul cel dintâiu, care o-a slobozit pe ea, nu va putea să se întoarcă și să o iea pe ea iarăș femeie luiși, dupăce s'a pângărit ea, că uriciune este înaintea Domnului Dumnezeuului tău.«

Vulgata: »v. Cumque egressa alterum maritum duxerit. v. 3. et ille quoque oderit eam, dederitque ei libellum repudii, et dimiserit de domo sua, vel certe mortuus fuerit, v. 4. non poterit prior maritus recipere eam in uxorem, quia polluta est, et abominabilis facta est coram Domino.«

Septuaginta: »v. 2. και απειδοῦσα γέπεται ἀνδρὶ ἑτέρῳ, v. 3. και μισήτη αὐτὴν ὁ ἀνὴρ ὁ ἕσχατος, και γραφή αὐτῆ βιβλίον..., και ἀποτάνην ὁ ἀνὴρ ὁ ἕσχατος ὃς ἔλαβεν αὐτὴν ἐκ τῶ γυναικα, v. 4. οὐ δυνήσεται ὁ ἀνὴρ ὁ πρότερος..... etc.

E mare diferință; traducerea Sfântului Sinod (de altcum din cuvânt în cuvânt este așa și în Biblia lui Bob) consecvent zice »să-i scrie«, »să-i dea«, și afară de aceasta mai face din propozițiile din v. 2 și 3, cari sunt condiționate pentru enunțiațiunec din v. 4., propoziții imperative. Aceasta în contra Septuagintei (și a Vulgatei). Argumentarea s. Ioan Gură de Aur se construiește chiar pe împrejurarea că v. 2 și 3. sunt condiționate.

pentru aceea nu zice¹⁾, după ce i-a fost deja soție. *Vezi dară, cum conglăsuiește el cu Hristos? După aceste indică încă și cauza: „Că urciune²⁾ este înaintea Domnului“.*

Moisi vorbește așa: profetul Malachia însă cu mult mai învederat, decât Moisi, ne dovedește aceasta; și adecă nu atât Malachia, ci mai vârtos Dumnezeu prin rostul lui Malachia, zicând „*Au este încă vrednic a căuta spre jertfă, sau a lua primire din mâinile voastre?*“ (Malachia 2, 13) și zicând aceste, „*pentru ce ai părăsit*“, adaugă „*soția tinerețelor tale?*“ (4. 14), după aceste ca să arate ce mare rău este, și cât de nevrednic este pentru orice iertare acela care face acest lucru, în următoarele mărește acuzarea, grăind în felul: „*și aceasta este părtașa ta și soția legăturii tale, și rămășița spiritului tău și n'a făcut altcineva*“³⁾. Vezi câte drepturi statorește; întâia oară vrâsta, zicând „*soția tinerețelor tale*“; apoi societatea vieții, zicând: „*și aceasta părtașa ta*“; după aceea modul facerii, zicând „*și rămășița spiritului tău*“. [Pentru că nu a fost făcută din pământ precum Adam, ci din coasta celui făcut din pământ, și aceasta însemnează când zice, *ἔγχατάλειμμα, și rămășița spiritului tău.*]

3. La aceste toate apoi, ce este mai presus, se adaugă cinstea ziditorului. Aceasta o însemnează cuvintele: „*N'a făcut altcineva*“. Nu poți zice, că pe tine te-a făcut, ce e drept, Dumnezeu, pe ea însă nu Dumnezeu, ci cineva mai inferior; unul și același i-a făcut pe amândoi așa precum sunt: și așa dacă altceva nu, dar atâta se cade, ca iubirea față de ea să o păstrezi. Dacă aceasta a fost prilej de iubire împrumutată sclavilor certați, cari au fost în puterea unuia și aceluiaș domn: cu atât mai mult se cade a fi așa între noi, cari avem deopotrivă pe același ziditor și grijitor al nostru. Văzut-ai cum deja în Legea veche apare începutul primirii poruncilor noiei înțelepciuni? Căci unde au trăit mult timp în Lege și au trebuit să treacă la porunci mai înalte și desăvârșite și

¹⁾ ca o explicare și motivare că pentru ce nu poate să o iea din nou de soție.

²⁾ βδελύγμα, acest cuvânt și în Septuaginta, iar în Vulgata: abominabilis (res)

³⁾ În Septuaginta propoziția a doua sună: „*καὶ οὐ καλὸν ἐποίησε, καὶ ὑπόλειμμα πνεύματος αὐτοῦ*“ — Și nu oare a făcut bine și rămășița duhului lui.

deja accelera ajungerea lor și orânduiala (statului), la timp potrivit la așa înțelepciune i-a condus profetul.

Să ascultăm deci de această lege bună, și să lăpădăm toată neînțelegerea și să nu alungăm femeile noastre, nici să nu primim pe acele alungate de alții. Pentru că cum te vei putea uita în ochii bărbatului femeii? cu ce ochi la amicii și slugile sale?

Căci dacă acela care vede în închipuirea sa pe fostul bărbat mort, a căruia văduvă a luat-o și aceasta îl impresionează și îi cade cu greu, ce viață va duce acela, care va vedea în viață pe bărbatul femeii cu care conlocuiește? cum oare va intra în casă? *cu ce suflet și cu ce ochi va vedea în soția aceluia pe a sa?*

Femeia preacurvară nu este soția nimănui.

„Cu drept nu se poate zice nici soția aceluia, nici a lui atare femeie: căci preacurvara nu este soție la nimenea.

A înșelat legătura ce a avut-o cu acela, iar la tine nu a venit, cu legi cinstite. Ce lucru fără socoteală a fost așadar, că induce în casă un lucru plin de atâtea răutăți? Oare nu sunt femei destule? Pentruce alergăm după cele oprite, când sunt multe, pe cari este permis a-le lua cu suflet liniștit și după lege, pentruce stricăm căile, pornim răboaie civile și câștigând vrășmași din toate părțile deschidem gura acuzatorilor noștri, necinstim viața noastră și ce este mai grav ca toate, pecetluim pentru noi pedeapsă inevitabilă în ziua judecății? Ce vom zice noi aceluia ce va judeca asupra noastră când va citi legea adusă în mijloc, zicând: *Am poruncit să nu ieai de soție pe femeia dimisă, căci aceasta este preacurvie (Mat. 5, 32). Cum ai cutezat să pășești la cununie neiertată? Ce vom zice, ce vom răspunde? Nicicând nu se pot aduce înaintea aceluia legile lumii ca pretext, ci va trebui tăcuți și legați a merge în focul gheennei împreună cu preacurvarii și cu cei ce au spurcat patul strein; căci care a dimis-o fără cauza preacurviei, ca și care pe cea dimisă în viață fiind bărbatul, a luat-o, cu cea dimisă se va pedepsi. Pentru aceasta mă rog, pe tot ce este sfânt și umilindu-mă, bărbații să nu-și dimită femeile și nici femeile să nu-și părăsească, bărbații, ci să asculte cuvintele lui Pavel care zice: „Femeia legată este de lege în câtă vreme trăiește bărbatul ei; iar dacă va adormi bărbatul ei, slobodă este după care va vrea să se mărite; numai întru Domnul“ (1 Cor. 7, 39).*

Preacurvie este a tracta pe femeia căsătorită ca pe una pierdută. Ce este căsătoria în Domnul.

„Ce iertare pot dobândi aceia, cari, atunci când *Paul* dă îngheduința așa de mare de căsătoria a doua după moartea soțului, cutează a face aceea înaintea morții aceluia? Ce apărare pot avea aceia cari în viața soțului iau muierile lor ori aceia cari întră la femeile de stradă? Căci și acela este un soiu de preacurvie când cineva având acasă soție se leagă pe stradă de o femeie pierdută. Căci precum femeia cu bărbat, dacă se dă unui serv ori oricărui bărbat liber care n'are femeie, este vinovată de preacurvie: așa și bărbatul căsătorit dacă se atinge de o femeie pierdută ori oricare alta, deși aceea nu are bărbat, se consideră vinovat da preacurvie. Căci ce vom putea zice, cu ce pretexte ne vom acoperi, dacă vom cuteza de aceste? Ce scuză cinstită vom putea afla? Pofța trupului? Dar acolo este soția, carea este a noastră, și ne lipsește de aceasta scuză. Pentru aceea s'a făcut căsătoria, ca să nu curvești; dar nu numai soția singură, ci și alții mulți, cari asemenea au acelaș trup și natură, ne lipsesc de aceasta scuză. Când aproapele tău, având acelaș instinct, nu vede alta femeie, ci rămâne îndestulit cu a sa, ce scuză vei afla tu pretextând pofța trupului? Dar ce vorbesc despre cei căsătoriți?! Socotește pe aceia, cari au trăit întotdeauna în vergurie și lipsindu-se de căsătorie în mare înfrânare s'au lăudat.

Când alții se înfrânează fără căsătorie fiind, cum poți afla iertare curvind după căsătorie? Aceasta să o audă atât bărbații și femeile, cât și vădulele și căsătoritele: căci tuturor le grăiește Pavel și legea când zice: „*Femeia legată este de lege în câtă vreme trăiește bărbatul ei; iar dacă va adormi bărbatul ei, slobodă este după care va vrea să se mărite; numai întru Domnul*“. Acest cuvânt este de folos căsătoritelor și necăsătoritelor, vădulelor și a doua oră măritatelor, cu un cuvânt tuturorora. Căci ceea ce are bărbat, nu va vrea să-și caute alt bărbat, auzind că este legat de acela până trăiește; carea iară este slobodă, deși va vrea a se mărita a doua oră, nu va face acest lucru fără socoteală, ci după legi, ce sunt puse de Pavel. Pentrucă se zice: „*Slobodă este după care va vrea să se mărite: numai întru Domnul*“ (1 Cor. 7, 39): adecă, cu înfrânare și cinste. Dacă va vrea să fie credincioasă legăturii avute cu cel adormit, va avea putere mai mare și va avea

mărirea cuvenită, căci iată ce se zice „*Iar mai fericită este de va rămânea așa*“ (1 Cor. 7, 40).

4. *Înțelepciunea lui Pavel, văduva mai fericită este și în această viață. Uriciunea curviei.*

„Vezi dar că această lege este de folos tuturor, și cum se îngrijește de slăbiciunea omenească și dă laude și văduvelor? Căci precum a vorbit despre căsătorie și vergurie, așa și despre întâia și a doua căsătorie. Precum acolo nu exclude căsătoria, ca să nu îngreuneze pe cei slabi, nici nu pune silă ca să nu lipsească de mărire pe cei ce voiesc a trăi în vergurie: ci arătând a fi bună căsătoria, spune că mai bună este verguria; așa și aici pune grade, mai mare și mai sublim, adică văduvia: altul mai mic și adică căsătoria a doua: pe cei tari și cari voiesc a se lipsi îi pregătește la luptă și pe slabinu-i lasă a cădea. Zice anume: „*Mai fericită este de va rămânea așa*“ (1 Cor. 7, 40), și ca să nu socotești că este lege omenească auzind „*după sfatul meu*“, adaugă „*că mi-se pare, că și eu am Duhul lui Dumnezeu*“. Nu este deci sfat ori poruncă omenească, ci scutița harului Spiritului și lege dumnezească. De aceea să nu socotim că Pavel din al său gând le zice aceste, ci Spiritul sfânt, carele a pus această lege. Expresiunea „*mi-se pare*“ nu o face din neștiință, ci din modestie și umilință. A zis că este mai fericită, în ce fel însă nu spune dela Spiritul Sfânt. Dacă voiești a căuta după considerante, vei afla marea mulțime a dovezilor: și vei vedea că mai fericită este văduva, nu numai în veacul viitor, ci chiar în viața prezentă. Și chiar aceasta mai bine a cunoscut Pavel, ca aceea ce a spus despre vergurie. Spunând și sfătuind a se alege verguria, zicea: „*Socotesc dar, că acest lucru este bun pentru aceasta de acum nevoie*“ (v. 26); și iarăși: „*Și dacă se căsătorește vergura, nu greșește*“ (v. 36): vergură, nu carea a renunțat, ci carea încă nu a făcut căsătoria și nu carea este legată cu făgăduința verguriei pe viață. „*Dar necaz în trup vor avea unii ca aceștia; iar eu vă cruț pe voi*“ (v. 28). Cu aceste scurte cuvinte lasă ascultătorului cuminte, ca însuș să socote și să gândească toate, durerile nașterii, creșterea copiilor, grija, boalele, moartea fără vreme, vrășmășiile, certurile, ascultarea de câte toate, a suferi răutatea altora, necazurile fără număr, cari toate trebuie să le primească în unul sau altfel. De aceste toate rele scapă acela, care alege înfrânarea și mântuindu-se de toate aceste supărări, în

viața venitoare încă are păstrată mare răsplată. *Aceste toate știind, să ne silim a ne îndestuli cu una căsătorie. Dar, dacă vom voi și a doua căsătorie, să fie aceea în mod și haină cuvenită și după legea dumnezească.* Căci pentru aceasta a zis: „Slobodă este după care va vrea să se mărite“ și adaugă: „Numai întru Domnul“ (v. 39): totodată dând și libertate, și confirmând aceasta și dând facultate, carea o îngrădește cu legi și hotare: și adevărat ca să nu ducă femeia în casă bărbat spurcat și stricat, și nici din râvna curviei, ci cu cinste, smerenie și blândețe, ca toate să fie spre mărirea lui Dumnezeu. Pentru că de multe ori multe femei după moartea bărbaților primi, au luat alți bărbați după ce au preacurvit, și au socotit și alte căi păcătoase: pentru că zice „Numai întru Domnul“, ca să nu fie nimica din aceste în căsătoriile a doua: așa a-nume vor putea fi scutite de crime.

Lucrul cel mai bun peste toate este a rămânea credincios celui adormit și a ținea legea legată cu el și a alege înfrânarea, și trăind cu copiii rămași a câștiga așa mai mare milă alui Dumnezeu. Și dacă cutareva femeie vrea să se mărite cu al doilea bărbat, cu smerenie și cinste și cu legile cuvenite să facă aceasta; căci și aceasta se permite: numai singur curvia și preacurvia se oprește. De aceste să ne ferim căsătorii și neînșurații, ca să nu întunecăm viața noastră, să nu ducem o viață de răs și să nu spurcăm trupul, nici să umplem mintea de conștiința rea. Pentru că cum vei putea să vii la biserică după ce ai avut de a face cu femeile pierdute? cum vei cuteza ca să-ți ridici mâinile, cu cari ai cuprins pe cea pierdută, cătră ceriu? Cum îți vei mișca limba și te vei ruga cu gura aceea, cu carea ai sărutat pe cea pierdută? cu ce ochi te vei uita la amicii tăi mai cinstiți? Dar ce vorbesc de amici? Căci și dacă nimenea n'ar fi conștiu, tu însuși trebuie să te rușinezi mai tare decât toți și să te străbați de părere de rău și să-ți fie greață mai vârtos decât la toți de trupul tău. Pentru că de nu ar fi aceasta, pentru ce alergi după acest păcat la baie? Nu oare pentru că te socotești mai necurat decât noroiul din stradă? Ce cerci deci mai puternică dovadă despre spurcăciunea ta, ori ce sentință aștepți să dea Dumnezeu, când tu însuși păcătosul, despre faptele tale dai așa sentință?“

Cum este baia sufletului.

„Aprob și laud deci dacă se socotesc pe sine necurați; judec însă și socotesc de rău că nu se curățesc pe calea sa cuvenită. Căci atunci când trupul este necurat, după datină în baie acela se spală, când însă sufletul este întinat și necurat, trebuie să cauți atare curățire, care să poată spăla aceea pată. Oare este deci baia acelei pete? Izvorul cald al lacrimelor, suspinurile ieșite din adâncul inimei, părere de rău vecinică, rugăciuni tot mereu, milă și ajutorarea cu mână largă a acelor lipsiți, a nu mai îndrăzni de acele lucruri și a condamna ceea ce s'au făcut. Așa se va spăla natura păcatului, așa se va curăți pata de pe suflet; însă dacă nu vom face aceste, și de ne vom scobori în toate izvoarele rîurilor, nu vom putea scoate nici cea mai mică parte a păcatului. Este încă și mai bine apoi, să nu mai cutezăm a face acest păcat urît. Dacă cineva va fi vre-odată doborât, aceste lecuiuri să-le folosească, promițând mai întâiu că nu va cădea în viitor în acel păcat. Invederat este că dacă păcătuind condamnăm acele, ce am făcut în trecut, dar iarăș cutezăm a-le face, nu are nici un folos curățirea. Căci cel ce se spală, și se mănjește iarăș cu acelaș noroiu și cel ce prăbușește ce a zidit înainte ori cel ce zidește iarăș ca să demoleze, nu are de aici nici un folos, decât că lucrează înzădar și este un nenorocit. Așadară noi să nu luăm viața în deșert și înzădar, să ne curățim de păcatele vechi (înainte făcute), și restul vieții noastre în înfrânare și cinste și în celelalte virtuți să-l petrecem, ca să aflăm milă la Dumnezeu și așa să dobândim împărăția cerurilor, cu harul și bunătatea Domnului Nostru Isus Hristos, căruia să fie mărire în vecii vecilor. Amin“.

IOSIF SÂNGEORGAN.

Tot din lumea paserilor.

Paserile sunt între făpturile cele mai interesante ale creațiunii. Ce zic! Par a fi făpturile sale predilecte, făpturile cele mai privilegiate.

Abstrăgând dela veștmântul lor adesea așa de strălucitor și multicolor, dela glasul lor melodios, ele au între altele privilegiul deosebit de a putea pluti prin apele văzduhului, fie urmărind în zbor sacadat insectele, fie planând sus în at-

mosferă și precipitându-se ca fulgerul asupra prăzii nefericite, fie străbătând cu iuțeală enormă distanțe, cari pentru ele parcă nici nu există.

Sborul paserilor! De câte ori nu le-am invidiat eu acest rar privilegiu! Să te poți zmulge din vulgaritatea vieții și să te repezi sus, sus de tot în eterul curat și limpede, umplându-ți toți porii sufletului, scăpat de miasmele asfixiante ale societății oamenilor, cu elixirul acesta înviorător. Să nu vezi înaintea-ți nici o pedică, să nu te înconjoare nici un zgomot, să ai în fața ta, în jurul tău, numai infinitul! Ce fericire! Și în acest infinit să plutești neîncetat, liber, sprinten, vioiu, cîrripind în dragă voia inimii tale scăpate de orice cătuși. Iată ce e sborul paserilor, și ce sbor își dorește și sufletul cuprins de nostalgia avânturilor, de idealismul cel mai sfânt și curat. S'ar duce adese ori, s'ar duce cu ele în țări calde, în țări fericite, departe de oameni, de orice contact cu ființele, ce-și degradează nobleța originii dumnezeiești.

Sborul paserilor! El este o problemă nedeslegată până în ziua de azi. Iată ce zice naturalistul Heinrich Götke: „Deși cercetări mai precise, făcute în baza legilor fizice, ne vădesc, că umplerea cu aer cald a săculeților de aer nu poate să le îmbie paserilor o înlesnire prea mare și însemnată în decursul sborului lor, mă silesc observări neîncetate făcute în natură la presupunerea, că aceleora le stă la îndemână o putere de plutire în aer independentă de aparatul extern al aripilor. Deja la prlvirea unor pescăruși — mari, cari plutesc deasupra mării, și nu numai în toiul viforului, ci și când e acalmie deplină, — ore întregi, la înălțime de circa 70 metri, în orice direcție și cu toate virajurile posibile, făr' de a face cea mai mică mișcare din aripi, nu e cu puțință să suprimi gândul, că aceste minunate sburătoare n'ar dispune și de alte mijloace și instrumente, pe lângă cele mecanice ale aripilor. Această bănuială devine apoi convingere nestrămutată, când vezi un stol de șorecari gata de plecare“. Unul din aceștia, pe care Götke l-a fost luat la ochi în chip deosebit, se urcă făr' de a bate din aripi vertical în sus, tot mai sus, cât într'o minută ajunsese la înălțime de 290 metri, și astfel, nemișcat, dispăru ca un balon privirilor la o înălțime de cel puțin 3400 m. Götke mai observă și prundari (Goldregenpfeifer), cari se opriau brusc într'un punct oarecare cu aripile întinse.

Chestia sborului pare deci de prezent absolut nedeslegată și încă deschisă, adaugă naturalistul Leopold Scheidt ¹⁾.

Știm, că paserile n'au diafragmă, și că astfel aerul pătrunde în toate părțile trupului lor, prin căile de respirație ce se ramifică în țesutul celular, în pene, în case, între mușchi chiar, prin ce trupul le devine ușor din cale afară, putând pluti în elementul gazos: adevărate aparate pneumatice. — Știm că au cap mic, trunchiu mic și oval, un stern provăzut cu o creastă osoasă (carena) în stare să despice ușor aerul, au aripi pe cari le întind ca un evantaliu, provăzute cu mușchi foarte puternici, cu cari vâslesc prin atmosferă, cu mușchii peptului foarte desvoltați și de extremă contractilitate, au coadă ce le servă de cârmă, cu ajutorul căreia fac virajurile cele mai îndrăznețe, și-și mențin echilibrul, evitând tangajul — și cu toate acestea, iată, sborul lor este pentru mulți naturaliști încă o enigmă. Nu voiu deslega nici eu problema. Nu sunt în stare. Mi-se pare a fi una dintre multele minuni ale naturii.

Voiu constata în schimb cu biologul Marey, care a studiat fiziologia sborului legând un mic aparat înregistrator de trupul paserilor, ce varietate mare este în numărul mișcării din aripi la diferitele paseri într'o secundă: 15 la vrabie, 9 la rața sălbatică. 8 la porumb, 5 la buhă și 3 la șoimul negru. — Voiu constata cu F. Cathelin, că țarca și corbul parcurg pe oră distanță de 30 kilometri, vrabiile și corlele 50, prepelețele 61, rațele sălbatice între 105—150, fluerarul 120, rândunelele 241, lăstunii 316, deci iarăși varietate admirabilă. — Voiu constata cu acelaș autor, că cilihoiul și condurul, adevărați stăpâni ai atmosferei, zboară la înălțime amețitoare de 8000, 9000 metri, vulturul și acuilă la 5000—7000 m., uligaia la 4500 m., șoimul la 3800 m., uliul și micuțul colibri la 3000 m., porumbul și șoimul negru la 3500 m., urmând în serie descrescândă bătlanul, rândunicile, corbii, ciocârliă etc. — Și în sfârșit, adevărată încântare pentru ochi, voiu constata și felurimea sborului: sborul planat al răpitoarelor așa de potrivit cu nobleța firii lor; mut și tăcut al răpitoarelor de noapte; scurt și reținut al paserilor domestice; greoiu și încordat al piciorangelor și palmipedelor; repede și brusc al rânduniceii; ritmic și regulat al porumbului; săltăreț al gaițelor; în zig-

¹⁾ Vögel unserer Heimat, Freiburg, Herber 1902, p. 78.

zag al becașinelor, pentru a-l înșela pe vânător; circular al lăstunilor; regulat și încet al ciorilor; zgomotos al potârnicilor și fazanilor; învolburat al graurilor; vertical sau perpendicular al ciocârliilor; de veritabili acrobați alor anume porumbi, ce se dau peste cap ca unii dintre zburătorii sau aviatorii noștri. Nu avem oare înaintea-ne o adevărată escadrilă de mașini de sburat de tipurile cele mai variate și construcțiile cele mai originale?

Dar aceea mă miră mai mult este forma de V. la zborul unor paseri, cum sunt rațele, găștele sălbatice, cocorii, cocostârcii, flamingo, pelicanii. C. Aubert se oprește aci, ca în fața unei taine și nu ne știe răspunde nimic. Cathelin ne explică foarte bine practicitatea unui astfel de zbor. Dacă ar zbura în cete dese ca sturzii s'ar opăci de sigur una pe alta. Paserile mai mărunte nu se opăcesc și nu se împedecă una pe alta numai pentru faptul, că una fiecare deplasează un volum mic de aer, și având coadă își pot menține echilibrul mai ușor, nu se restoarnă; pe când paserile acuatică, pomenite mai sus, fiind de o mărime considerabilă, și neavând coadă, ar fi expuse în ipoteză să se dea de a tumba. — Dacă ar zbura în linie transversală, una lângă alta, s'ar împedeca totuși și lovi cu aripile la anume momente (când s'ar apropia prea tare) și baterea aripilor ar produce vântori laterale, ceea ce le-ar opăci zborul, iarăși, nespun de mult. Și ce ar fi mai apoi când ar trebui să-și strângă momentan rândurile în fața vre-unui neașteptat obstacol? — Dacă ar zbura mai apoi una după alta, în monom, fiindcă paserea dintâiu ar deplasa aerul, cea de a doua s'ar afla în vid, n'ar avea punct de razim în atmosferă — o perină moale de strat de aer sub sine — și astfel ea s'ar răsturna; cu atât mai vântos că e lipsită de coadă cum am fost accentuat. Nefiind deci practic zborul în grup adunat, nici zborul în linie transversală sau cel în monom, au ales rezultanta liniei transversale și celei antero-posterioare (monom), va să zică linie oblică. Mai mult: Au ales combinarea alor două linii oblice, formând un unghiu ascuțit, care despică așa de minunat aerul, economisind timp și energie multă. Este triumful geometriei în lumea sburătoarelor. Numai cât mi-se pare că bunul autor greșește, când explică acest zbor ca un rezultat al multelor experiențe făcute de aceste paseri relativ la felul mai practic de a-și croi linia zborului. Nimenea nu le-a văzut cândva făcând aceste experiențe; nu

ni-s'a transmis nimic, din partea nimănui, din epocile de mai nainte, și ar trebui să ni-se explice de ce mențin forma V numai pentru călătoriile lungi, cum observă Rogeron și nu în viața lor de toate zilele, și nici atunci când un vânt de dinapoi le ușurează zborul? Nu neg, că experiența joacă rol în viața animalelor, o recunosc și filozofii moderni în frunte cu Mercier; dar să ni-se dovedească mai întâiu. Deci, în cazul nostru adoptând zicala latină „Quod gratis asseritur, gratis negatur” respingem aserția autorului Cathelin și înșirăm zborul acesta între multele minuni ale creațiunii, cu cari voit-a Dumnezeu să ne surprindă în mod plăcut, făcându-ne să-i admirăm înțelepciunea cu atât mai mult. Enunțăm prin urmare, că el este o predispoziție naturală, o impulsziune anterioară experienței individuale, ce hotărăște pe animal să facă anume mișcări uniforme folositoare speciei, — cum explică Mercier noțiunea instinctului.

În legătură cu zborul paserilor este de a se socoti și migrațiunea celor mai multe păseri, periodicitatea și regularitatea, va să zică, a zborului — cel mai lung — al paserilor spre țările calde, și revenirea lor la noi atunci când soarele-și revarsă pretutindeni ploaia binecuvântată de raze înfocate, rechiemând la viață toate. Din 12,000 de specii de paseri numai 500 trăesc în Europa, și dintre aceste sunt strict sedentare 30—40 cel mult. Spuneți acelaș lucru proporțional și despre celelalte continente. Cele mai multe, deci, sunt călătoare. Cum să ne explicăm acest fenomen?

Nu voiu înșira pe lung teoria frigului, a hranei, a nevoiei de a se reproduce, a luminii amintite de Cathelin, ci le voiu combate mai pe scurt, împreună cu acelaș autor.

Nu stă așadară teoria frigului. Multe paseri se obișnuiesc și cu frigul. Multe pleacă înainte de a veni frigul. În sfârșit cu toatele nu pleacă decât la data fixă chiar dacă ar veni între timp o scoborîre rapidă de temperatură.

În ce privește apoi teoria hranei, ne întrebăm, cine a spus oare paserei celei dintâi, că nu va avea hrană în decursul iernei? N'ar fi murit ea dacă a avea n'ar fi găsit hrană? Mor oare pițigușii, ciorile la noi iarna în lipsă de hrană? Doară există pretutindeni o abondanță de larve, vermuțeți ațipiți, crisalide și cocori, hrană suficientă pentru zburătoare cât de multe. De ce în sfârșit lipsa vremelnică de hrană la anume epoci, nu le face să ne părăsească mai iute

Înainte de a sosi data fixă a migrațiunii? Marchizul Gantès zice despre lăstuni: „Azi ei creapă de foame și frig pe un colț de zid neavând instinctul necesar de a face câteva sute de kilometri căutându-și hrana în timp de iarnă“. Și mai apoi de ce nu ș'ar putea schimba hrana în timp de iarnă, cum și-o schimbă de fapt atâtea specii făr' de a fi nevoite să părăsească regiunea noastră? Doară legea adaptațiunii este lege generală: De ce atunci arată dorul de ducă la data migrațiunilor până și paserile închise în colivii, cari au hrană și căldură destulă, — murind chiar de acest dor în colivie, când a sunat ceasul migrațiunii? De ce în sfârșit nu-și întrerup de loc drumul, și de ce nu se opresc la mijlocul drumului stabilindu-se acolo unde este hrană multă? Ce nevoie ca prepelița cu rândunica să zboare tocmai până la Capul de Buna Speranță, când ar avea atâta hrană dela Algeria până în centrul Africei? Sau de ce ne părăsesc spre pildă grangurul și turturica înainte de vreme, când mai au încă atâta bogăție de hrană în tot locul?

N'are temeiul mai solid nici teoria nevoiei de reproducere. Căci, de ce nu le face căldura țărilor tropicale pe multe specii să aibă una sau mai multe clocituri; de ce atunci le invită și îndeamnă, la o dată epocă, condițiunile climaterice ale regiunilor calde, ce puțin se schimbă, să apuce iarăși calea întoarsă așa de lungă și de obositoare?

Va fi mai norocoasă doară teoria luminii? Că paserile au nevoie de lumină, este incontestabil. Dar, de ce, atunci, călătorește un mare număr de specii noaptea? De ce se întorc iarăși la noi din țările, unde este atâta soare și lumină, dacă le alungă dela noi nevoia luminii intenzive?

Care e deci explicarea rațională? Poatecă în mare e acceptabilă părerea lui Cathelin, că paserea fiind o bijuterie de mașină hygrometrică și magnetică, foarte sensibilă pentru curentele galvanotropice din atmosferă, este supusă mai ales influenței marilor curente aeriene magnetice echinoctiale deslănțuite tocmai la epoca migrațiunilor¹⁾. Dacă cutremurele de pământ fac să oscileze acele aparatelor și amografice la

¹⁾ Dovada existenței marilor curente aeriene echinoctiale cu transmisiune galvanotropică, ce suflă dela pol la ecuator și se opresc în sudul continentului african, ni-au dat-o în mod neîndolos zepelinele germane din raidul anului 1917 asupra Londrei. căzute victime acelor curente.

mii de leghe depărtare, dacă undele herțiane se propagă la distanțe de necrezut în câteva secunde, de ce n'am admite să fie supuse imperativ curentelor electro-magnetice și paserea înzestrată cu o senzibilitate de o mie de ori mai mare ca orice aparat delicat făurit de om? Paserea este doară o ființă ce trăiește în aer, se mișcă în el. Ce-i mai natural să fie supusă fenomenelor ambientului său, deci marilor curente atmosferice echinoctiale, ce atunci își ating maximul intensității, cari le atrag și le împing. Numai că admitând toate acestea, admirația mea crește și ia proporții nebănuite. Cine le-a dat paserilor peste tot un simț hygrometic, electric, barometric și magnetic, ce nu li-se poate tăgădui? Nu trebuie să admirăm înțelepciunea Creatorului cu atât mai mult? Dar destul despre zbor.

Să socotim acum cuibul, ce și-l fac paserile, casa, va să zică, în care își vor crește puii, culcați pe puf moale și încălziți la sânul mamei. Ce surpriză plăcută nu ni-se pregătește aci! Ce arhitecți minunați nu-s paserile! Grangurul își suspendă cuibul alcătuit în formă de paneraș cu câteva fire de rădăcini, de extremitatea flexibilă a ramului pentru a-l feri de orice mic animal de pradă. — Flamingo își face cuibul din tină uscată la soare în formă de con trunchiat înalt cam 50 centimetri, pe care femeiușca se așează călare spre a-și cloci ouăle. Megapodul din Australia își zidește un cuib în formă de enormă movilă crateriformă concavă la mijloc cu strat des de foi, ramuri și ierburi de desubt, iar de asupra pământ și pietri. Ornitologul Gould a văzut un astfel de cuib înalt de 14 urme și de o circumferință de 150 urme. Fermentarea substanțelor vegetale produce căldura necesară pentru clocitul ouălor, Colibri și-l face din licheni împlețiți în mod artistic și cleiți de olaltă cu saliva păsăruicii, pe care-l atârnă de o extremitate a frunzei de un fir de paiu chiar, ce atârnă de pe acoperișul colibei indiane, — așa de mic e și ușor. N'are mai mult decât jumătatea unei caise, iar ouăle sunt cât un grăunte de mazăre. Anume specii de grauri și-l fac în formă de spirală, acuși de glonț, sau de alambic; iar paserile „republicane“ și-le așează pe acelaș arbore unul lângă altul, par'că ar fi un singur coperiș, și-ți fac impresia fagurilor unei coșnițe; anume specii de pișiguși în formă de retortă din laborator, țigivara în formă de ulcior, unele rândunele în formă de sticlă cu gât larg, iar unele pitulici, în sfârșit, își torc firul

cu ciocul și ghiarele, împung câteva foi largi la distanță potrivită, și le coasă mai apoi cu firul ce și-au pregătit, făcându-și o pungă-cuib, ascunsă privirilor dușmanilor. Dar cine să le poată înșira pe toate? Există o mulțime aproape nesfârșită de construcții ce te exasperează prin varietatea formelor, te uimesc prin ingeniozitatea clădirii, prin practicizitatea așezării, sau a întocmirii așa de originale. Cine le-a învățat să-și construiască cuibul? Unde au fost la școală? Au doară minte micuțele ființe? Departe de mine gândul să le atribui minte și judecată. Atunci doară am vedea spor, progres, variație schimbări în construcțiile unei specii hotărâte. Inșă nimic d'al de aceste. Le-a învățat deci bunul Dumnezeu, autorul naturii, dându-le facultatea, predispoziția înăscută, instinctul ce în mod ineluctabil le stăpânește și le regulează toată viața. Constatăm deci și în viața lor mâna și mintea unui înțelept Orânduitor suprem, care stăpânește dela margini până la margini. Veniți să l-ne închinăm Lui!

† EPISCOP ALEXANDRU.

Insemnări.

„Socoteli cu uniți“. Sub acest titlu se rezboește arhimandritul Scriban în Nr. 5 al revistei „Biserica ortodoxă română“ cu revista noastră. E supărat foc din pricina că noi am fi bagatelizat rezultatele obținute de biserică neunită în decursul anului trecut și din motivul că în nr. nostru din Martie am statorit faptul incontestabil, că biserică română neunită e adânc afundată în apele protestantismului.

Pe păr. Scriban nu-l sperie împrejurarea că dânsul se nizește din răspuțeri să ducă la protestantism biserică sa, deoarece și atunci se află „tot în granițele“ creștinismului, drept că puțin mai subțiat. Se mângăie cucernicul Părinte, spunând că preferă soarta aceasta pentru biserică sa, decât să se alătore de Biserica Romei, „care e căzută în brațele curatei idololatrii“. Și aceasta aserțiune îndrăsneață o probează cu autoritatea favoritului său teolog, a exiezuitului Tyrrel!

E deadreptul revoltător modul de purcedere al părintelui Scriban. Trebuie să fii de tot adict ideologiei veritabile bizantine ca să te poți folosi de astfel de argumentare meschină.

și neloială. Să atribuim unei instituții, care numără peste 300 milioane de membrii, — între cari de bună seamă se vor afla oameni atât de erudiți ca faimosul arhimandrit — aparținători popoarelor celor mai înaintate în cultură: „curată idolatrie“ în plin veac al XX-lea, la tot cazul e ceva patologic! E apoi lipsită și de spiritul celui mai „subțiat creștinism“ metoda de-a lua învățătura unei biserici din scrisul dușmanului său, când îți stă la dispoziție doctrina ei autentică propusă până și'n cele mai elementare Catehisme!

Se pare că creștinismul urmărit de Păr. Scriban urmează a se dilua cu desăvârșire. Și atunci cu fapta va adevări spusa noastră, pe care cu vorba vrea la tot cazul s'o nege.

Tellus.

Rubrică homiletică.

Predică pe Duminica a VI-a după Rusalii.

Iubiți creștini! În sf. Evanghelie de astăzi întâlnim pe Mântuitorul nostru, săvârșind o faptă minunată care a pus în uimire pe toți cei ce erau de față. A vindecat pe un slăbănog, dându-i nu numai sănătatea trupească ci și cea sufletească. Ca Dumnezeu atotștiutor, ea cel mai înțelept medic a știut, că pricina neputinței lui trupești provine dela păcate. De acestea l-a curățat deci mai întâiu zicându-i: »Cutează, fiule, iartă-se ție păcatele tale«. Prin aceasta a arătat, că El e Fiul lui Dumnezeu, Dumnezeu adevărat carele are putere de a ierta păcatele, ceea ce numai Dumnezeu o poate face.

Da, iub. creștini, noi credem, că I. H. este Dumnezeu adevărat și pe dumnezeirea Lui se razimă credința și religia noastră. Despre adevărul acesta trebuie să fim pe deplin convinși. Se și vorbește despre dumnezeirea lui Isus aducându-se ca dovezi: mărita lui înviere, minunile — ca și cea din sf. Evanghelie de azi — și profețiile Lui număroase, învățătura lui sublimă, profețiile din Legea veche în cari s'a spus că însuș Dzeu va veni, și cari numai în El s'au împlinit, propagarea și conservarea religiei sale.

Dar va zice cineva: Bine, acestea toate sunt dovezi bune și trebuiesc primite de ori ce om cu mintea sănătoasă; sunt însă cam prea vechi. Din viața de azi a Bisericii nu s'ar putea aduce dovezi tot așa de puternice în favorul dumnezeirii Domnului Hristos? Și putem răspunde, că da, avem și în timpul de față dovezi destule, pentru a arăta, că Isus Hristos e Dumnezeu adevărat și că și astăzi săvârșește lucruri, cari o dovedesc aceasta. Cea mai splendidă dovadă va fi aceea de a arăta, că I. H. și azi după 19 veacuri, în timpul în care trăim, sub cerul ce ne acopere, lucră cum a lucrat când era cu trupul pe pământ: »Tatăl meu până acum lucrează și Eu lucrez« (Ioan V. 17). Și mai zice: »Lucrurile ce fac în numele Tatălui meu mărturisesc de mine« (Ioan X, 25). Da, iubiților multe s'ar putea aduce, din care să se vadă limpede, că Domnul Isus Hristos este întru mărirea lui Dumnezeu Tatăl« (Filip. II, 11) și așa cu toții să fie siliți a-l recunoaște de Dumnezeu adevărat.

Că Dl Hristos și astăzi face minuni spre binele trupesc și sufletesc al oamenilor dovadă ne sunt minunile număroase ce se întâmplă an de an la Lourdes, apoi minunile ce se produc din privilegiul beatificării ori canonizării cutărui sfânt, trăit aproape de zilele noastre. Dar afară de acestea mai avem și alte dovezi nu mai puțin puternice în favorul dumnezeirii Dlui Hristos.

1. Dacă privim în jurul nostru, prima dovadă ce o observăm despre dumnezeirea lui Isus Hristos, este viața instituției aceleia, carea El a întemeiat-o pentru continuare misiunii, ce a primit-o dela Tatăl. În conducerea și apărarea ei și azi întocmai ca acum 19 veacuri se arată atotputernicia și înțelepciunea Lui. Ce lucru minunat și tot odată groaznic! Iadul a descărcat o furtună groaznică asupra lumii: revoluția, cu toată imoralitatea și necredința ei. Sub pașii uraganului acestuia au căzut împărății, au ajuns pe drumuri dinastii, s'au distrus instituții colosale, cari s'au luptat cu veacurile, s'a descompus societatea civilă, având lumea întrăagă înfățișarea unui ținut năpăstuit de cutremur de pământ. Și care a fost scopul ultim al tuturor sfertărilor? Unul singur. Nimicirea Bisericii catolice, zădăr-

nicirea mântuirii neamului omenesc. Acesta e scopul diavolului și a celor ce se pun în slujba lui. Lupta lui e continuă deși în diferite veacuri, ca diferite aspecte. Și care e rezultatul? Biserica D-lui asemenea unui edificiu trainic zidit pe o stâncă neclătită, a rămas în picioare în mijlocul prapădului. Se ridică maiestoașă în mijlocul minelor, și după fiecare luptă apare mai frumoasă mai plină de viață decât înainte. Iată în fața lumii despoiată, dar nu rușinată, lovită dar nu doborâtă, oprimată dar nu dejosită, rănită dar nu nimicită. Și în lanțuri ea impune cu majestatea ei. În ori ce împrejurări s'ar afla, ea spune puternicilor zilei cuvântul ce numai ea îl poate spune în numele lui Dumnezeu. Dușmanii ei în ochii lumii vreau să arete, că o desprețesc, că s'a isprăvit cu dânsa; în inima lor însă se tem groasnic de ea când văd că seria papilor se continuă, că episcopii și preoții sunt tot cei mai dinainte, că poporul ține la ea, că în urma loviturilor și rănilor primite ea se ridică și mai viguroasă. — Și acum dacă întrebăm Biserica: de unde ai puterea aceasta de viață, încât nime nu poate eși biruitor asupra ta? Ne va răspunde: Puterea aceasta o am din o profetie. Din ce profetie? cine a făcut-o și când? A făcut-o Isus Hristos acum sunt 19 veacuri în un colț al Palestinei: »Iată eu cu tine sunt până la capetul veacului și nici porțile iadului nu te vor învinge«. Profetia aceasta s'a împlinit mereu în decursul veacurilor și se împlinește și astăzi, față de ori ce dușman, ori cât de puternic fie el. Semn că cel ce a spus-o a fost atotștiutor și atotputernic, adevărat Dumnezeu adevărat. Da, Isus e acela, carele și azi conduce întâmplările din lume cu cea mai mare înțelepciune, întorcând și răul spre bine, folosându-se chiar de dușmanii săi pentru ajungerea scopurilor sale. Permite că cei răi de multe ori să-și facă mendrele, dar în o clipă le închide calea; permite că cei buni să fie năcăjiți dar în curând îi mângăe; pe unii îi cheamă de loc la judecata sa, pe alții îi mai lasă în viață să se întoarcă. Arătându-se El atât de minunat prin Biserica sa, carea e corpul Lui, El dă dovadă că trăește, dând semne de atotputernicia și înțelepciunea sa prin învin-

gerea contrariilor săi, îi silește să recunoască că El într'adevăr trăiește întru mărirea lui Dumnezeu Tatăl.

2. Dacă considerăm apoi lucrările ce le săvârșește Isus în lăuntru oamenilor din cari se compune biserica sa, vom avea o nouă dovadă despre dumnezeirea Lui. Împărăția lui Dumnezeu de pe pământ cuprinde în sine miei și capre, grâu și neghină, pești buni și pești răi. Cât de mulți sunt aceia, cari duc o viață într'adevăr creștinească, ținând poruncile. E ușor a zice că țin poruncile, dar ce lucru greu e a le ținea cum se cuvine. Poruncile acestea declară războiul tuturor pasiunilor din lăuntru: truției, sgârceniei, necurăteniei, invidiei etc. precum și dușmanilor externi: lumii stricate și diavolului. Pentru natura omenească, așa slăbită cum e după păcatul original, e cu neputință de a învinge nește dușmani așa de puternici; ea mai de grabă aleargă după ceea ce mintea sănătoasă și poruncile dumnezeiești opresc, și fuge de ceea ce i-se poruncește. E lipsă deci de un ajutor puternic. Și cine-l va da? Nimeni altul decât Isus Hristos, carele și azi trăește dea dreapta Tatălui; El singur poate întări și mângăia pe toți. El singur poate răpi inimele omenești ca să desprețuească bunurile pământești și să caute după cele cerești.

3. Dar Isus n'a dat numai porunci ci și sfaturi. Și încă sfaturi de acelea cari îndeamnă pe om să învingă cele mai puternice înclinări: plăcerile trupești, râvna după avere și nizuința după independență. Dacă mă iubiți — a zis Isus — vindeți ce aveți și dați săracilor, renunțați la ori ce desfătare trupească și să vă lepădați chiar de voi înșivă, supunându-vă superiorilor. Și câți nu se leagă cu jurământ a ținea sfaturile acestea ale Domnului?! Da, o muncă uriașă, dumnezească, atotputernică, săvârșește Isus în inimele celor ce îmbrățișează statul călugăresc, dedicându-se cu totul Lui și cauzei pentru care el a întemeiat religia sa. În înflorirea ordurilor religioase se vede limpede munca lui Isus carele trăește la dreapta Tatălui.

4. Inimele ni se umplu de și mai mare uimire, când vedem că și astăzi mii și mii de călugări și călugărițe, lepădându-se cu totul de sine, desprețuind cele mai fragede sentimente față de părinți și locul natal,

însuflețiți numai de iubirea față de Isus, se duc în cele mai îndepărtate ținuturi ale Americii, Africii, Asiei; a insulelor din oceanul Pacific. Se espun la mii și mii de primejdii pe uscat și pe mare. Pe ei nimic nu-i reține, nimic nu-i înfloară, ci au un dor ferbinte: de a vesti pe Isus milioanele de nenorociți ce zac în întunec și în umbra morții. Pe aceștia voiesc să-i aducă la lumină, să le deschidă porțile raiului. Ce jertfire de sine ne aduc și cei ce își dedică viața întreagă bolnavilor din spitale, îngrijirii de săraci și bătrâni, educației tinerimii, propovăduirii cuvântului divin prin ținerea de misiuni. Cine le dă puterea să abzică de toate plăcerile lumii și să supoarte toate greutățile și chiar disprețul celor răi? Numai și numai acela, carele trăește la dreapta Tatălui.

Și să nu zică cineva că acest entusiasm religios ar fi o patimă numai. Cine e mânat de patimi, acela nădăjdueste a-și îndestuli dorințele în lumea aceasta. Avarul de aceea e avar pentru că nădăjdueste de a se îmbogăți nu peste mult. În cazul nostru însă e vorba numai de a suferi și suferi mult, până la capetul vieții. Pentru cine și ce? Pentru mărirea unuia carele a trăit acum sunt 19 veacuri și carele promite răsplată numai în lumea cealaltă! Cu toate că conducătorul e nevăzut ochilor trupești, cu toate că răsplata e departe, câți nu s'au luptat cu îndârjire pentru El? câți nu au abzis de viață pentru numele Lui?! În luptele acestea grele cine i-a susținut? Isus Hristos, împăratul mării, carele e conducătorul nostru, și înaintea căruia trebuie să se plece tot genunchiul și să-l recunoască de Dumnezeu adevărat.

Înaintea Lui să ne plecăm și noi capetele, iub. ascultători, pe El să-l preamărim cu glasurile noastre. Tu singur o Doamne Isuse, ești Stăpân și Preainalt. Te-me-se de Tine toți dușmanii tăi, iar cei credincioși să se umple de încredere. Tu ești judecătorul viilor și al morților, Tu bucuria Ingerilor și groaza diavolilor. Tu ești viața sperarea, și învierea noastră. Tu apără-ne și așa ne vom mântui, scoală-te și dușmanii tăi vor pieri, căci în nime altul nu este mântuire, și Tu singur ai învins lumea.

Dr. G. F.

Predică pe Duminica a VII-a după Rusalii.

»Iar Fariseii grăiau: Cu domnul
diacilor scoate pe draci.«
(Mat. 9. 34).

Iubiți creștini! Sfânta Scriptură fiind epistola lui Dumnezeu către noi oamenii, nu e mirare dacă Sf. Biserica ne prescrie, că la toate serviciile sale divine să cetim ceva din ea, pentruca să cunoaștem pe Dumnezeu, faptele Lui mărețe, precum și datorințele noastre față de Dânsul și față de aproapele. Și partea ce s'a cetit azi din Sf. Evanghelie e plină de învățături folositoare pentru sufletele noastre. Câte nu s'ar putea spune în legătură cu vindecarea orbilor și a mutului despre orbia sufletească și muțenia atâtor creștini în ce privește lipsele lor spirituale?! Cine sunt mai nenorociți decât aceștia? Orbi fiind de bună voie, vor cădea în groapa adâncă a iadului de unde nu mai este scăpare, iar muțenia îi va împedeca de a-și putea scuza greșelile.

De astă dată vreau să vă vorbesc despre păcatul acela mare în care au căzut Jidovii, judecând în mod temerar despre Dl Isus, că El cu puterea lui Belzebub ar scoate pe draci.

Sf. Evanghelie de azi ne povestește vindecarea alor doi orbi și a unui mut îndrăcit. Poporul, văzând minunile s'a mirat foarte, zicând că nici când n'a mai văzut așa ceva. De bună seamă că mulți din cei de față se vor fi întărit în credință, iar alții poate atunci au început să creadă că Isus e Dumnezeu adevărat. Dar minunile acestea nu toți le-au judecat cu simțeminte umile și sincere de credință. S'au aflat și de aceia, cari, având inima plină de cea mai neagră răutate, ziceau că Isus cu puterea dracilor face minunile sale: »Cu domnul dracilor scoate pe draci«.

Cine nu se va indigna auzind felul acesta de a judeca atât de răutăcios și nedrept?! Nește minuni atât de mari ca aeestea, ei, în loc să le atribue lui Dumnezeu, le atribue diavolului. — Dar să-i lăsăm pe Jidovii orbi și muți pentru a aduce laudă lui Dumnezeu, și să ne gândim la creștinii aceia, pe cari i-au închipuit Jidovii

hulitori. Jidovii aceia închipuiau pe acei creștini, cari cu cea mai mare ușurință judecă în mod temerar despre aproapele lor, considerând lucrurile tot din partea cea rea. Pentru unii ca aceștia, tot ce fac alții fac rău, au intențiuni rele, esplică în înțeles rău chiar și faptele cele mai bune. Ajunge cineva la o stare mai bună? De bună seamă, că pe căi nedrepte și-a câștigat averea. Văd o persoană vorbind cu alta; cine știe ce prietinie intimă, ce legături neiertate nu vor fi între ele? Văd pe alții că cercetează regulat sf. Biserică, primesc des ss. taine, dau milă; ei bine toate acestea le fac ca să înșele lumea, ca lumea să-i laude, sunt nește fățarnici! E înfiorător a ne și gândi numai la astfel de judecăți. Și totuși câți sunt cari judecă așa! De unde vine temeritatea de a judeca totdeauna rău despre aproapele? Din adâncul inimei lor stricate; căci știindu-se pe sine răi și plini de intenții rele, tot de atari îi judecă și pe alții. Sunt unii bolnavi de ochi, cari toate lucrurile le văd galbine. Pentru ei e galbin și trandafirul cel mai roșiu și neaua cea mai albă. Așa se întâmplă și cu creștinii aceștia: ei văd pretutindeni numai răutatea de care ei sunt infectați. Prin aceasta își strică lor însuș, pentrucă dau dovadă că sunt oameni răi și de moravuri depravate. De fapt, numai pungașul îi crede pe toți pungași; numai zgârcitul îi ține pe toți de zgârciți; numai desfrânatul îi judecă pe toți a fi asemenea sieși; numai trădătorul se teme de toată lumea că-l vinde. Motivul e, că nime n'ar voi să țină pe alții mai buni, decât este el.

Dar va zice cineva: Câte odată nu poți să nu judeci rău despre aproapele; e cu neputință de a spune bine despre toți; unele lucruri sunt prea bătătoare la ochi. Dar aici mai încet iubiților, căci nu toată judecata despre răutatea aproapelui e și temerară. Când avem dovezi sigure, o putem spune verde că aproapele a greșit, ceace nu putem face când ne lipsesc dovezile, ori când nu se ține de noi a corege, ori nu suntem în stare a împiedeca răul. Chiar și când persoanele ne sunt supuse, și va trebui să dăm seama înaintea lui Dumnezeu de faptele lor, nici atunci nu putem judeca fără temeiu. În atare caz e mai consult să dubităm.

Părinții cu privire la servitori, învățătorii cu privire la elevi, precum și alții, cari au persoane supuse grijei lor, trebuie să știe a dubita cu înțelepciune. Trebuie să știe a se îndoii că oare cutare prietin e bun ori rău cutare loc de ei cercetat e primejdios ori ba, că oare își îndeplinesc datorințele religioase, că oare cărțile ce le cetesc sunt bune ori rele etc. Despre lucrurile acestea trebuie să știe a se îndoii; și îndoiala aceasta trebuie să fie pentru a veghia asupra lor. În cazul acesta dubitarea e o datorință un act de caritate. Dacă, așa ar face toți părinții și superiorii, câte rele și depravări nu s'ar împedeca? Răul e, că judecăm despre persoanele ce nu ne aparțin și despre cari nu trebuie să dăm seamă înaintea lui Dumnezeu, iar cu acelea ce sunt sub grija noastră nu ne batem capul nici nu ne îngrijim a le corege. Dama cutare știe judeca și spune câte verzi uscate despre vecinele ei fie mai apropiate fie mai îndepărtate, nu suspectează însă nimic despre fiica ei pe care o vede atât de des cu unul ori cu altul, o vede îmbrăcându-se în haine nouă, fără a ști să-și deie seama cu ce banile-a cumpărat. Tatăl cutare știe judeca despre acesta sau celalalt, dar despre fiul său nu judecă nimic, nici când îl vede umblând în tovărășia unor pierdevară, când cercetează anumite case, ori vine noaptea târziu acasă¹⁾.

Să ne ferim iub. creștini, de judecățile temerare, căci sunt păcate foarte urgisite de Dumnezeu și aspru pedepsite. Autorul *Imitării lui Isus* zice: »Celce judecă pe alții, în deșert se ostenește, căci adeseori greșește și ușor păcătuiește«. Da, pentru că judecă fără autoritate, judecă fără să cunoască adevărul, și judecând nu ține seamă de dreptate. De aceea ne face atenți și Mântuitorul zicând: »Nu judecați, ca să nu fiți judecați; că cu ce judecată veți judeca, veți fi judecați, și cu ce măsură peți măsura, se va măsura vouă«. (Mat. 7, 1). Ceice judecă prea iute și prea aspru pe aproapele, sunt amenințați: »Cu judecată fără de milă este celuia ce nu face milă«. (Iac. 2, 13). Să »nu judecăm după față ci dreaptă judecată judecați« (Ioan, 7,24). Caută la tine însuși și te păzește a judeca faptele altora). (Imit. l. c. 14, 1).

Dr. G. F.

¹⁾ Fransinetti; Spegazoni del Vangelo al popolo ist. I. 350.

Predică pentru sărbătoarea „Schimbarea la faţă“.

»Doamne, bine ne este nouă a fi aici; de vrei, să facem aici trei colibi, ție una și lui Moisi una și una lui Ilie«.
(Mat. 17, 1).

Precum un rege bun, când vrea să-și cunoască poporul cu ochii proprii, se îmbracă în haine ca un om de rând și cutrieră țara, necunoscut de nimeni, așa Isus Hristos împăratul nemărginirii cât timp a petrecut pe pământ între oameni, și-a ascuns strălucirea dumnezeirii sale sub învălișul de lut al corpului său omenesc. Odată însă luând Isus cu sine pe Petru Iacob și Ioan, s'a suit într'un munte înalt și acolo arătându-se și doi profeți mari din Legea veche, a lăsat ca strălucirea dumnezeirii lui să izbucnească și înafară: »Și a strălucit fața lui ca soarele, iară hainele lui s'au făcut albe ca lumina« (Mat. 17, 1). Isus a lăsat să se scoboare din ceriu un colț de raiu pe vântul acelu munte și învățăceii lui au fost cuprinși de o fericire atât de mare, încât i-au propus să rămână locului pentru totdeauna.

Un colț de raiu trebuie să fie pentru sufletele noastre biserica, fie aceea impunătoare, cum sunt catedralele dela orașe, fie modestă și pitită pe un vârf de deal din marginea satelor noastre.

Precum sfinții apostoli, deși au știut că Isus e Dumnezeu, totuș nicicând n'au fost cuprinși de o fericire așa de mare ca pe muntele Taborului, astfel și noi deși știm că Dumnezeu e pretutindeni, totuș cunoscându-l pe Isus într'un chip deosebit sub forma sfintei Cuminecături, în biserică trebuie să ne simțim transportați cu sufletele în ceriu. Pentru ca să ne putem împărtăși însă de o așa mare fericire în biserică, în acest ceriu nou coborît pe pământ, unde Dumnezeu locuște împreună cu oamenii, trebuie ca sufletele noastre să fie pregătite ca ale celor trei apostoli de pe muntele Taborului, ori ca ale îngerilor din ceriu, trebuie să fie în locul întâiu curate și nevinovate, în locul al doilea pline de evlavie și adâncă smerenie. •

Bisericele noastre ar trebui să fie casele numai a celor drepți, căci toate câte se petrec aici presupun că ascultătorii sunt plini de sfințenie: Tronul lui Isus Hristos pe altar, de unde ne privește ca și pe îngerii din ceriu, cari îl laudă cu cântări neîntrerupte, înseși cântările ne spun, că noi în biserică îi închipuim pe îngerii din ceriu: »Cari pe heruvimi, cu taină îi închipuim«; în acest lăcaș toate sunt sfințite, și pietrele din zid, ca să fie vrednică locuința celui Preainalt, așadară sfinte trebuie să fie și sufletele noastre, căci numai așa avem dreptul să ne înfățișăm înaintea Tronului dumnezeesc de pe sf. altar, numai așa avem dreptul să zicem că aici ținem locul îngerilor, a heruvimilor, și că petrecem în societatea sfinților. Atunci vom simți tot adevărul, ce-l cuprind cuvintele Psalmistului; »Mai bună este o zi în curțile tale, decât airea o mie«. (Ps. 83, 10). Atunci pe măsura sfințeniei noastre ne vom împărtași de fericirea celor trei apostoli, cari au văzut mărirea Domnului.

De aici însă nu urmează că dacă cineva e păcătos să nu vină la biserică. Să vină, dar să aducă cu sine lacrimile părerii de rău, propusul de a nu mai păcătui și gândul de a-și mărturisi păcatele. Pentru aceștia însă biserică e mai mult un spital sufletesc, unde ei vin să-și aline durerile să-și cureze ranele sufletesti, ca mai târziu după ce se vor fi însănătoșat pe deplin, să aibă și ei parte de fericirea dreptilor în acelaș lăcaș sfânt. Dar acei creștini nefericiți, cari își aduc uriciunea păcatelor înaintea sf. altar, fără gândul de a se îndrepta pe viitor, nu se împărtășesc nici de cât de fericirea sufletelor sfinte, dar nici măcar de mângâierea durerii celor ce fac pocăință. Ei înzadar stau cu trupul în biserică, sufletul lor a fost oprit la ușă de îngerul Domnului, care cu sabie de foc i-a scos și pe strămoșii noștri din raiu, după ce s'au făcut nevrednici de el. Lor le sună cuvintele din Apocalips: »Afară câinii și fermecătorii și curvarii și ucigașii și închinătorii de idoli și tot cel ce iubește și face minciună« (22, 5).

Sf. evanghelie ne spune, că cei trei apostoli, văzând minunea schimbării la față, s'au spăimântat foarte. Când intrăm în biserică, unde se coboară Dumnezeu pentru

ca să primească dovezile noastre de adâncă supunere, și pe noi trebuie să ne cuprindă frica, totul să se petreacă într'o adâncă tăcere, la toate să fim cu o încordată luare aminte, și să ne închinăm cu profundă umilință maiestății dumnezeești. Sufletul nostru trebuie să fie deslegat de tot ce e pământesc, să uităm tot ce e în lume: »Toată grija cea lumească dela noi să o lăpădăm«. Toate gândurile, toate dorințele, tot sufletul nostru să fie ațintit numai spre El, mărturisindu-i ca și spiritele din ceriu, că el singur e vrednic de iubirea noastră nemărginită.

În lumina măreției lui Dumnezeu, cunoscându-ne multele noastre necazuri și neajunsuri, știind că acelea numai el le poate tămădui, din sufletul nostru se înalță rugăciunea înaintea tronului dumnezeesc. Rugăciunea în biserică primește o tărie deosebită prin aceea că se împreună cu ale tuturor credincioșilor și le duce preotul cu mâinile ridicate spre ceriu înaintea milostivului Dumnezeu, aducând ca garanță a primirii lor jertfa Mielului nevinovat. De aceea ochii Domnului în biserică sunt îndreptați mai mult spre noi și urechile lui acolo sunt mai aplicate să ne asculte. Aici trebuie să ne rugăm împreună ca Dumnezeu să ne mântuească »de ciumă, de foamete, de cutremur, de potop, de foc, de sabie, de venirea altor neamuri asupra noastră, și de războiul cel dintre noi«, să ne rugăm pentru unirea celor rătăciți cu bisetica noastră, pentru întoarcerea păcătoșilor și întărirea dreptilor, ca să nu se abată dela calea adevărului.

Cu părere de rău trebuie să constat, că credincioșii noștri nu-și frământă absolut de loc sufletele cu astfel de gânduri și de dorințe sfinte în biserică. Partea cea mai mare stau cu sufletele într'o complectă nelucrare, împietrire mai altcum decât pe vremea somnului. Când sunteți la petreceri, la jocuri și cântece lumești, nu-i așa că sufletele voastre sunt mai mișcate, luarea aminte mai încordată, melodiile acelea pătrund adânc în inimile voastre, iar cântările bisericesti vă lasă reci, și de multeori vă gândiți, că oare mai este mult până la capet.

În biserică, toate ne aduc aminte de marile binefaceri, de cari ne-a împărtășit Dumnezeu, de când am văzut mai întâiu lumina soarelui, de aceea inima noastră trebuie să se umplă de mulțumită aici mai mult decât aicea. Ne aducem aminte de sf. botez, ușa pe care am intrat în sf. biserică, făcându-ne membrii văzuți ai aceleia, sf. mir prin care ne-am legat că vom lupta ca adevărați ostași ai lui Hristos pentru cauza sfântă a mântuirii sufletului nostru. În acest locaș sfânt v'ați ușurat de atâtea ori de greutatea păcatelor, ascultând cuvintele lui Isus rostite prin gura servilor săi: »Fiule, iartă-se păcatele tale, mergi în pace și să nu mai păcătuești ca să nu ti-se întâmple ceva mai rău«. De aceea trebuie să ne purtăm cu atâta sfințenie, ca nu cumva să-i întărim mânia lui Dumnezeu asupra noastră tocmai unde am putea să-i câștigăm mila într'o măsură mai mare.

În biserică mai departe se vestesc de pe amvon, ori din ușa altarului adevărurile mântuirii, tainele împărăției cerești, cari pentru mulți din voi rămân deșerte, iar dacă le ar auzi niște păgâni, cari oarbează în întunecul neștiinții, le-ar primi și s'ar mântui prin ele. Această împrejurare ar trebui să ne umplă de mulțumită față de Dumnezeu, dar totodată și de frica osândei, căci voi sunteți de vină, dacă cuvântul evangheliei, ce-l vestim, rămâne numai aramă răsunătoare și nu produce roade în sufletele voastre, da pentrucă nepăsarea și necuviința, cu care vă adunați și stați aici, poartă vina lipsei de spor a trudei noastre.

Deci dacă vreți să culegeți fructele lucrărilor noastre, împlânziți mai întâiu mânia lui Dumnezeu pornită cu dreptate asupra noastră, prin aceea că de acum înainte veți veni aici cu sufletele curate și nevinovate, cu frică și cu adâncă umilință și atunci Dumnezeu va deschide inimile voastre ca să între în ele învățătura evangheliei și cuvântul lui nu va mai rămânea zadarnic. Aduceți cu voi spiritul rugăciunii, al pocăinții, al mulțămitei, al adorațiunii și al laudei lui Dumnezeu și atunci Isus Hristos își va descoperi de pe altar strălucirea dumnezeirii sale și înaintea sufletelor noastre ca și înaintea celor trei apostoli de pe munte; atunci vom zice și noi cu sf.

Petru: »Bine ne este nouă aici« in sf. biserică, atunci vom fi pătrunși de cea mai înaltă plăcere sufletească, încât petrecerea noastră aici va fi o adevărată recreare, ne vom depărta numai cu greu și cu părere de rău că nu putem rămânea mai multă vreme în fața altarului, iar de afară, de pe câmp, din mijlocul afacerilor noastre ne vom rupe tot mereu câteva clipite, când gândul și inima noastră va alerga de unde Isus și revarsă neîncetat harurile sale. În jurul acestui centru să se dapene întreg firul vieții noastre sufletești. Amin.

I. C.

Predică pe Duminica a 10 după sf. Rusalii.

»Că acest neam nu iasă, fără numai cu rugăciune și cu post.

(Matei 19, 21).

I. C. Sfânta evanghelie de azi ne istorisește una dintre cele mai pătrunzătoare întâmplări — mai bine zis — fapte săvârșite de Domnul Nostru Isus Hristos. Pogorându-se adecă Mântuitorul din muntele Tavorului, unde cu mărire se schimbase la față înaintea învățăceilor săi Petru, Iacob și Ioan, a aflat la poalele muntelui popor mult și pe cărturarii jidovești discutând cu învățăceii lui. În mulțimea de popor era și un om al cărui copil de mic era cuprins de spiritul necurat. Tatăl pruncului văzând pe Isus, numai decât plin de *umilință* și *încredere* a alergat la El, și cu multă *stăruință* L-a rugat să aibă milă și să-i vindece, să-i scape pruncul de spiritul cel mut, pentru că unde îl apucă îl zdrobește, face spume la gură și scrâsnește în dinți și l'am dus pe el — zicea omul — la învățăceii Tăi și nu l'au putut vindeca«. Muștrând mai întâiu necredința lor, Mântuitorul demândă să-i aducă la El pe acel tinăr nefericit. Tatăl său îl aduse și de nou îi spune lui Isus, cum, când îl apucă spiritul necurat, îl aruncă în foc ori în apă, ca sa-l piardă de acea îl roagă, că de poți ceva ajută-ne nouă fiindu-Ți milă de noi. La ce Isus i-a zis, că »De poți crede, toate se pot credinciosului«. Iar

bietul tată cu lacrimi în ochi a strigat: »Cred Doamne, ajută necredinții mele«. Și Mântuitorul numai decât a poruncit duhului necurat: Spirit mut și surd, eu îți poruncesc, ieși dintr'insul, și de acum să nu mai întri în el«. Spiritul necurat numai decât a ieșit, iar pruncul în urma zguduirilor diavolului a rămas ca mort, așa că toți cei de față credeau că a murit. Apoi Isus l'a prins de mână și l'a ridicat. Iar învățăceii l'au întrebat pe Isus, de ce ei nu l'au putut scoate duhul cel rău? La ce el le-a răspuns, că »Acest neam nu iese fără numai cu rugăciune și cu post«.

Iată I. C. doue arme puternice de a lupta cu izbândă sigură contra diavolului. Să le luăm pe rând și să vedem mai întâiu ce e și cum trebuie să fie rugăciunea.

Rugăciunea este înălțarea minții și a inimei noastre către Dumnezeu. Copilului nu atunci îi ascultă tatăl său rugăciunea, când plin de îngâmfare și dispreț cere cea de ce are lipsă, ci dacă e umilit, plin de încredere, și stărnornicie în rugăciunile lui. Cum trebuie să fie dar rugăciunea noastră către Dumnezeu, care nu este numai un om muritor și un tată neputincios, ci e Părintele părinților și Stăpânul atotputernic al cerului și al pământului. Sf. apostol Iacob zice? »Cereți și nu luați, pentrucă rău cereți«. Așa dar e de mare înșămăntate să știți cari sunt însușirile rugăciunei bune. Marii dascăli ai bisericii peste tot vorbesc de trei însușiri: *Umilința, încrederea și statornicia*.

Deci mai întâiu trebuie să ne rugăm cu umilință; pentrucă altcum nu vom fi ascultați. Aceasta limpede ne-o spune sf. Petru I, 55 când zice, că »Dumnezeu celor mândrii le stă împotriva, iar celor smeriți le dă dar«. Dacă te umilești, Dumnezeu vine la tine, te privește ca pe adevărat fiul său și te ascultă bucuros. Inchipuți-vă un cerșitor, care mergând înaintea unui domn bogat, în mod obraznic i-ar zice: Am lipsă de 100 lei, să mi-i dai acum. Ce credeți? Ce ar păți? La moment ar fi aruncat afară de spate. Dacă așa ar face un bogat — cu acel sărac — care în urmă tot om neputincios e și el, ce nu poate face Dumnezeu cu cei

obraznici, față de care e nemărginit în puteri și bogății? Cu mult mai cuminte sunt cerșitorii cei de rând, cari îmbracă hainele cele mai slabe și se roagă cu atâta umilință, cât numai dacă ai avea inimă de piatră nu l' ai asculta. »Rugăciunea celui smerit norii va pătrunde. — spune Sf. Scriptură — și nu se va depărta până ce va socoti-o cel preainalt«. (Is. Sirach 35, 18, 19). Pildă ne avem pe vameșul, care prin umilința lui s' a ridicat. Așa dar când ne rugăm, s' o facem cu inimă înfrântă și umilită. Să ne dăm bine seama, cui ne rugăm? Lui Dumnezeu celui vecinic, înaintea căruia se cutrămură ceriul și pământul, marea și toate adâncurile. Și cine se roagă? Un amărat de vierme, un biet păcătos, un cerșitor lipsit de orice ajutor sufletesc și trupesc, care trebuie să recunoască și să zică ca și David (Ps. 39 23). »Iară eu sărac sunt și mișel«. Sau cum foarte potrivit o spune sf. Augustin: »Noi toți suntem cerșitori înaintea ușei Părintelui ceresc«.

O altă cerință I. C. a rugăciunii bune este *încrederea*. Dumnezeu o cere dela noi aceasta atunci, când ne rugăm ca unui Părinte. Când învățaceii i-au zis Mântuitorului »Doamne învață-ne să ne rugăm«. (Luca 11, 1), le-a răspuns: Drept acea așa să vă rugați voi. Tatăl nostru, carele ești în ceriuri ș. a. (Mat. 6, 19). Ba Mântuitorul a spus limpede, că numai rugăciunea împreunată cu încrederea în Dumnezeu va fi ascultată, când pe omul din sf. Evanghelie de azi, care cerând să-i vindece copilul de spiritul necurat i-a zis: »De poți crede, toate se pot credinciosului«. Și când bietul om a strigat: »Cred Doamne!« Isus numai decât a alungat spiritul necurat. Și cum s' ar și putea să nu ne rugăm cu încredere? Când știm că Dumnezeu e părintele nostru cel prea bun. El e mila și îndurarea întrupată. El e bunătatea inimei. Ce nu face un tată bun pentru fiii lui? Pentru cine sunt gândurile, ostenelele, jertfele și de multe ori chiar și retragerea dela cele mai nevinovate plăceri ale vieții? Insuși Mântuitorul ne spune, că El ne iubește nu numai cu iubire de tată, ci cu așa iubire, cum nici un tată nu e în stare să iubească pe fiii săi. Au doară va uita ~~mulțimea~~ ~~mulțimea~~ pe pruncul său li zice la Isaia prorocul.

S'au nu-i va fi milă de fiii pântecelui său? de va și uita muierea pe acestea, eu nu te voi uita. Rugăciunea sfinților totdeauna a fost făcută cu toată *încrederea*. Sfântul Paul, pustnicul, o jumătate de zi s'a năcăjit să scape pe un îndrăcit. Spiritul necurat nu voia să se depărteze. Atunci Sf. Paul s'a aplecat jos și a început a se ruga: »Nu voiu părăsi rugăciunea, nici nu voiu mânca, nici nu voiu bea, voiu muri de foame, dacă nu mă ascuți! Și i-a fost ascultată rugăciunea lui. Vedeti așa I. C. ce roade bune și îmbelșugate poate aduce rugăciunea făcută cu toată *încrederea*.

În sfârșit să ne silim a ne ruga *statornici*. Trebuie să știți I. C. că Dumnezeu înainte de toate nu e obligat să ne asculte numai decât. Copilul câte nu cere dela tatăl său și de câte ori? Ascultat e însă numai atunci și numai privitor la acel lucru, care tatăl său îl crede de bun și folositor. Cu atât mai vârtos datori suntem a ne ruga stăruitor atotputernicului Tată în a cărei mână ne este chiar și viața. De multe ori nu ne ascultă rugăciunea, fiindcă nu ne este de folos lucrul ce-l cerem. Alteori vrea să ne pună la probă statornicia noastră în rugăciuni, silindu-ne ca noi să ne rugăm și mai cu evlavie. Să aruncăm o privire chiar asupra Mântuitorului. S'a rugat Tatălui său mult timp și din tot sufletul său pe muntele Maslinilor.

Se scoală, apoi iar merge să se roage, ba s'a rugat chiar și a treia oră până ce a asudat sudori de sânge, când în urmă ascultat fiind s'a coborât la el ingerul mângâierii.

Deci cu atât mai vârtos datori suntem noi a ne ruga statornic lui Dumnezeu, înaintea căruia cu sute și mii de ori numărăm mai puțin decât cea mai neînșămnată târâitoare de pe pământ.

Armă bună contra diavolului este și postul. Știm cu toții că postul este reținerea noastră dela unele mâncări indulcitoare, cari lucrează îmbuibarea trupului și ne depărtează dela căutarea celor sufletești. Pilda cea mai bună ne-o dă însuș Mântuitorul. Cu post de patru zeci de zile și patruzeci de nopți începe lucrarea mântuirii neamului omenesc. Cu post rușinează pe dia-

volul, care încearcă a-l ispiti, zicându-i să-și facă pâne din pietrele din pustie. »Nu numai cu pâne va trăi omul, ci și cu tot cuvântul, carele ese din gura lui Dumnezeu. Și după trei încercări zădarnice, l'a lăsat pe El diavolul »și iată îngerii au venit la dânsul și-i slugeau lui«. Iată I. C. că și postul ținut din inimă și din suflet curat, este o armă foarte puternică asupra ispitelor și poftelor neiertate ce vin dela diavolul, și-n urmă chiar asupra diavolului.

Am văzut pe scurt una câte una cele două puteri, ce ni-le recomandă Mântuitorul ca izgonitoare de spirite necurate. Să alergăm la blândul Isus, de câte ori ne este sufletul amenințat cu moarte din partea dușmanului nostru, — care ca un leu umblă răcnind, căutând pe cine să înghită. Amin.

I. B.

Predică pentru sărbătoarea Adormirii Preasfintei Doamnei noastre, Născătoare de Dumnezeu.

»Bucuria tuturor intristaților, tu ești,
Maica Dumnezeului celui Preaînalt!«
(Tropar din Paraclis).

I. A. Nenumărate sunt laudele și preamăririle, ce i-se aduc P. V. M. din partea creștinilor. Multe sunt mărgăritarele mării, florile câmpului și stelele cerului, dar toate acestea sunt puține în asemănare cu laudele pe cari i-le aduce biserica. Și mărgăritarele nu sunt atât de frumoase, florile nu atât de binemiroitoare, stelele nu atât de sclipicioase ca titlurile ce i-se dau P. V. M. — Tot ce au produs artele și genii lumii, tot ce au simțit și au exprimat poeții, biserica noastră le-a împletit în diadema P. V. M. Nu este poet creștin mai de samă care să nu fi scris ceva despre Maria, ba până și jidanul Heinrich Heine, cel mai fără de caracter dintre poeții mari ai lumii, care-n poeziile sale își bate joc de Dumnezeu și de oameni, a închinat o poezie în cinstea Preacuratei. Laudele poezilor credincioși sunt apoi dea-

dreptul fără margine și-n deosebi biserica noastră atâtea și așa frumoase laude îi aduce P. V. M. încât citindu-le, rămâi uimit de atâtea splendoare. Atât Acatistul cât și Paraclisul Preacuratei sunt adevărate juvaericele și troparele și condacele se întrec în a aduce Preacuratei laudele cele mai alese.

Să analizăm una dintre aceste laude astăzi, la serbătoarea Adormirii Preasfintei Doamnei noastre, Născătoare de Dumnezeu, și anume troparul »Bucuria tuturor întristaților și folosința asupraților și dătaoare de nutre-mânt a flămânzilor, mângâierea străinilor, adăpostirea celor învăluți, cercetarea morboșilor, acoperemântul și proptirea celor neputincioși, toiagul bătrânețelor tu ești Maica Dumnezeului celui Preainalt« și să vedem, întrucât este P. V. M. bucuria tuturor întristaților.

I. P. V. M. *este bucuria tuturor întristaților, pentru că ea însuși a suferit foarte mult.*

E lucru în deobște cunoscut, că suferințele, năcazurile și întristările noastre numai aceia le pot înțelege, cari au trecut și ei prin ele. Un om fără de griji și năcazuri, un alintat al sorții, nici odată nu va fi în stare să ne mângâie în năcazurile noastre. P. V. M. însă a trecut prin școala cea grea a suferințelor, prin urmare înțelege și cunoaște durerile noastre și cu inima sa de mamă ne îmbrățișează cu drag ori de câte ori alergăm la sprijinul și ajutorul ei.

Aduceți-vă numai aminte ce durere a trebuit să simțească P. V. M., când descendentă din neamul regelui David, mergând în orașul său de obârșie în Viflaim, nu a aflat cortel, ci a trebuit să se retragă într'o peșteră dela margina orașului. Când apoi, născându-se cel nelncăput, nu are cu ce-l învălui și înfășia, ci este silită să-l acopere cu fân și cu paie, — ce durere a trebuit să simțească cea mai bună dintre mame?

Când după patruzeci de zile dela nașterea Mântuitorului P. V. M. a dus, după prescriesele legii Mosaice,

pruncul la biserică, iară bătrânul Simeon i-a adresat cuvintele: »Și prin singur sufletul tău va trece sabie,« închipuiți-vă ce dureri a trebuit să simțească Maria.

Ori, când Irod căuta să ucidă pe Isus și sfânta familie a trebuit să se refugieze în Egipt, ce dureri a trebuit să aibă sufletul ei de mamă!?

Când pruncul era de 12 ani și l-au dus în Ierusalim la serbătoarea Paștilor și deodată observă că nu este nicăiri, ce griji, ce dureri grozave a trebuit să aibă mamă-sa?!

Iar dacă mai adaugem sfâșietoarea durere pe care a simțit-o sub crucea fiului său, când acela își dădea sufletul, și durerea văduviei sale îndelungate, ne vom convinge pe deplin, că cu tot dreptul se numește P. V. M. mater dolorosa, adică maica durerii.

II. P. V. M. *este bucuria tuturor întristaților, pentru că ea ne atrage și ne îmbărbătează prin pilda sa.*

Ești sărac, n'ai cu ce te îmbrăca, ba uneori rămâi chiar flămând? Este oare mamă, care să fi născut între împrejurări mai grele decât P. V. M.?

Ești bolnav, n'are cine te îngriji și cu ce-ți alina durerile? Gândește-te la durerile P. V. M., care a suferit și ea atâta, fără de a fi avut însă vre-un păcat.

Ești văduv ori orfan și nu te poți mângâia? Gândește-te la Maria, care în aceleași condiții fiind, e atât de liniștită.

Te-a părăsit copilul, ducându-se să-și câștige pâinea de toate zilele? Trebuie să te mângâi, cum s'a mângâiat și P. V. M., după ce Isus a părăsit-o și a început a face minuni și a învăța.

Ți-a chiar murit cineva? Gândește-te că P. V. M. și-a pierdut singurul său fiu, pe Mântuitorul lumii, și cu toate acestea, când arhangelul Gavril i-a binevestit, că va naște fiu, a primit această sarcină zicând: »Iată serbătoarea lui Dumnezeu, fie mie după cuvântul tău».

III. *P. V. M. este bucuria întristaților pentru că ea de fapt ne și ajută în năcazuri.*

Să ne reamintim câteva pilde. Biserica noastră are o zi închinată sfintei Marie Egiptencei. Aceasta a trăit o viață cât se poate de destrăbălată și încă fiind fetiță a fugit dela părinții săi în Alexandria. Odată, voind să-și caute și mai mari distracții, a venit la Ierusalim. Auzind despre frumseța bisericii de pe muntele Calvarului a voit să intre acolo, o putere nevăzută a respins-o însă chiar dela ușa bisericii. La început credea, că fiind femeie debilă, o împinge mulțimea, de aceea a încercat a doua oră, când a pășit la fel: puterea aceea nevăzută n'a lăsat-o să intre. Abia după a doua pățanie a început să-și tragă pe seamă, că puterea aceea nevăzută este voia lui Dumnezeu, și-a adus deci aminte de viața sa păcătoasă din trecut și proșternându-se la picioarele icoanei P. V. M. și-a propus, să nu mai păcătuiască, să devină și ea a doua Magdalenă și să se întoarcă la Dumnezeu. Curățită prin părerea de rău după păcate, ea a obținut iertare dela Domnul și intrând în biserică de pe muntele Calvarului și-a schimbat viața, postind, ajunând și po-căindu-se vreme de 40 de ani în pustie.

Dar minunile P. V. M. sunt atât de multe, încât s'au scris sute de volume despre ele. Și eu nu voiu înșira aici decât una, care cred că vă va convinge pe toți.

Henrik Lasserre era avocat în Paris. La anul 1862 însă s'a bolnăvit de o boală groaznică de ochi, după care a și orbit de amândoi ochii. Doi specialiști vestiți în boalele de ochi din Paris îl tratară zadarnic. Un prietin din copilărie, și încă protestant, ministrul de mai târziu Freycinet, îl sfătui să folosească apă de Lourdes. Lasserre însă nu l-a ascultat, deoarece se gândea, că dacă s'ar vindeca cumva prin minune, ar trebui să ducă de atunci înainte o viață cucernică. Indemnănat din nou de prietinel său, Lasserre scrisse parohului din Lourdes, să-i trimită

puțină apă de Lourdes și la 10 Octomvrie 1862 zise o o scurtă rugăciune către P. V. M. după care apoi se spală cu apă de Lourdes.

În momentul următor Lasserre începu să vadă, luă în mână o carte de rugăciuni și ceti, fără a se obosi, 100 de pagini

Vederea ochilor îi rămasă clară până la anul 1900, când muri. Lassere a fost mulțamitor P. V. M. Indată după vindecarea sa minunată el se duse la Lourdes, își însemnă toate vindecările miraculoase întâmplate acolo se duse în persoană la unul fiecare dintre cei vindecați și scrise o carte cu titlul »Doamna noastră binecuvântată dela Lourdes«, pe care o scoase la anul 1868. Cartea aceasta a fost tradusă aproape în toate limbile lumii și a câștigat mulți aderenți Preacuratei. Un francez bogat, anume Artus, a cărei nepoată a fost vindecată și ea la Louders, a pus la dispoziție un premiu de 15 mii franci pentru acela, care va putea dovedi, că și numai un singur caz, povestit de Lasserre, în opul său, ar fi neadevărat. Acest premiu însă nici până în ziua de azi nu l-a putut câștiga nimenea.

Să ne întoarcem deci cu toată încrederea către P. V. M. în toate năcazurile noastre, cu atât mai vârtos, că »Nimenea din cei ce aleargă la tine, nu iese dela tine rușinat, curată Născătoare de Dumnezeu«, după-cum cântă biserica n astră la Paraclis și să-i zicem:

»Bucuria tuturor întristaților și folosința asupriților și datătoare de nutremânt a flămânzilor, mângâierea străinilor, adăpostirea celor învăluiți, cercetarea morboșilor, acoperemântul și proptirea celor neputincioși, toiagul bătrânețelor tu ești, Maica Damnezului celui Prealnalt; ție Preacurată ne rugăm, grăbește de mântuește pe servii tăi«. Amin.

Prof. IULIU MAIOR.

Posta administrației.

Pop Victor, Frumoasa, 75 Lei pe a. c. Tărnăvean Alexandru, Pogăceaua, 100 Lei. Popescu Constantin, Traian, 100 Lei. Suciu Alimpiu, Vulcan, 30 Lei. Trif Augustin. Adămuș, 140 Lei. Băliban A., Unimăt, 100 Lei. Restăți 15 Lei pe a. 1923 și 100 Lei pe a. c. Muutean George, Timișoara, 30 Lei. Pop Avel, Ticvanul mare, 170 Lei. Bone G., Topa de Criș, 100 Lei. Restăți 35 Lei pe a. c. Ghergu Ioan, Pustiana, 160 Lei. Mateescu R., Vâlcea, 60 Lei. Restăți 40 Lei pe a. 1923 și 100 Lei pe a. c. Brătfălean, Hrastăș, 100 Lei pe a. c. Moody Cheț 100 Lei. Restăți 50 Lei pe a. c.

A apărut!

A apărut!

Viața și Operele

Episcopului

Dr. Demetriu Rădu

Volumul I.

PREDICI.

Prețul: 50 Lei.

Predicile aceste ale Ilustrului defunct vrednicesc întreaga noastră luare aminte. Le recomandăm cu căldură tuturor, dar mai ales preoștii.

număr: 24 Lei.

A apărut!

A apărut!

Viața și Operele

Episcopului

Dr. Demetriu Rădu

Volumul I

PREDICI.

Prețul: 50 Lei.

Predicile aceste ale Ilustrului defunct vrednicesc întreaga noastră luare aminte. Le recomandăm cu căldură tuturor, dar mai ales preoțimii.

FERICITA TERESA DE PRUNCUL ISUS

Să nu lipsească din casa nici unui creștin. Prin întreprinerea Fericitei Teresa Dumnezeu vindecă multe dureri sufletești și trupești. — Ediția a III-a.

Prețul 2 Lei.